

Harcerski Instytut Badawczy

Harcerska Szkoła Ratownictwa i specjalność ratownicza w Związku Harcerstwa Polskiego

---

KOMUNIKAT Z BADANIA nr 2/2020

Koordynatorka projektu badawczego: phm. Marta Rybak

Współpracownicy: szefostwo Harcerskiej Szkoły Ratownictwa ZHP w składzie: hm. Katarzyna Kopeć-Godlewska, hm. Robert Latacz, hm. Krzysztof Cogiel, pwd. Emilia Liwocha, phm. Betina Fullbier, phm. Ewelina Moskal, phm. Adam Kusiński,

Opracowanie komunikatu z badania: phm. Marta Rybak (dh. Filip Wróblewski, phm. Urszula Hajka)

Konsultacje zewnętrzne: hm. Krzysztof Cogiel, hm. Marcin Bartosiewicz, hm. Tomasz Barlak

Wsparcie techniczne i realizacja badania: phm. Paulina Król, phm. Marta Rybak

Dane tabelaryczne: phm. Piotr Kołodziejczyk

Przedruk i rozpowszechnianie tego materiału w całości wyłącznie za zgodą Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP, cytowanie fragmentów opracowania oraz danych empirycznych wymaga podania źródła.

Warszawa, maj 2020

Spis treści

Rozdział I - Wprowadzenie.....	3
Rozdział II - Słowniczek	4
Rozdział III - Metodologia.....	5
1. Opis badanej próby.....	5
Rozdział IV - Organizacja kursów pierwszej pomocy	8
Rozdział V - Grupy kursowe	14
1. Kadra Pomocnicza	14
2. Instruktorzy Pomocniczy.....	16
Rozdział VI - Specjalność ratownicza w ZHP	23
1. Specjalność ratownicza w praktyce	24
2. Jednostki specjalnościowe	26
Rozdział VII - Opinie o HSR.....	29
Rozdział VIII - Podsumowanie	32
Załącznik	33

Rozdział I - Wprowadzenie

Badanie zostało przeprowadzone w ramach współpracy Harcerskiej Szkoły Ratownictwa ZHP i Harcerskiego Instytutu Badawczego ZHP w lutym 2019 roku. Pytania zadane w ankiecie przygotowało ówczesne Szefostwo HSR, a za część techniczną i przeprowadzenie jej odpowiadał Harcerski Instytut Badawczy. Celem badania było pozyskanie opinii harcerek i harcerzy na temat działalności Harcerskiej Szkoły Ratownictwa oraz specjalności ratowniczej w ZHP.

W dokumencie *Zasady działania Harcerskiej Szkoły Ratownictwa*, będącym załącznikiem do Uchwały Głównej Kwatery ZHP nr 208/2017 z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie „Zasad działania Harcerskiej Szkoły Ratownictwa” widnieje zapis, że „Misją Harcerskiej Szkoły Ratownictwa jest wychowanie młodego człowieka poprzez nauczanie pierwszej pomocy i propagowanie zdrowego trybu życia. HSR wpiera proces wychowawczy zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i wędrowników poprzez nauczanie pierwszej pomocy i wspieranie zdobywania i wykorzystywania umiejętności ratowniczych w jednostkach ratowniczych.” Jako cele HSR podane są m.in.: „organizacja powszechnych szkoleń z zakresu pierwszej pomocy, organizacja dla członków ZHP szkoleń z zakresu szeroko pojętej pierwszej pomocy i ratownictwa [...], inicjowanie rozwiązań metodycznych w zakresie pierwszej pomocy i ratownictwa oraz propagowanie zdrowego trybu życia”.¹

Badanie dotyczyło rodzajów kursów, które obowiązywały w okresie przeprowadzania ankiety, funkcjonowania Harcerskiej Szkoły Ratownictwa i specjalności ratowniczej w ramach ZHP. Główna zmiana, która od momentu przeprowadzenia badania zaszła w działaniu HSR, dotyczy nowej formy kursów. Obowiązujące do grudnia 2019 roku Wędrownicze Kursy Pierwszej Pomocy i 16-godzinne Kursy Pierwszej Pomocy zostały zastąpione przez Kursy Pierwszej Pomocy HSR, które wprowadzone zostały wraz z początkiem roku 2020.

---

¹ Uchwała Głównej Kwatery ZHP nr 208/2017 z dnia 29 czerwca 2017 r. w sprawie „Zasad działania Harcerskiej Szkoły Ratownictwa”, [https://apps.powerapps.com/play/3aa72b2f-ee91-473f-833b-6f0085a13c18?tenantId=e1368d1e-3975-4ce6-893d-fc351fd44dcd&source=portal&screenColor=rgba\(105%2C%20180%2C%2069%2C%201\)&ID=2767](https://apps.powerapps.com/play/3aa72b2f-ee91-473f-833b-6f0085a13c18?tenantId=e1368d1e-3975-4ce6-893d-fc351fd44dcd&source=portal&screenColor=rgba(105%2C%20180%2C%2069%2C%201)&ID=2767), (dostęp: 10.05.2020)

Rozdział II - Słowniczek

W raporcie z badania stosowane będą obowiązujące w Harcerskiej Szkole Ratownictwa skróty. Poniżej zamieszczamy ich listę:

HSR - Harcerska Szkoła Ratownictwa

WKPP - Wędrowniczy Kurs Pierwszej Pomocy - kurs pierwszej pomocy, przeznaczony dla wędrowników (osób powyżej 16 roku życia), trwający 2 weekendy kursowe. Jego pozytywne ukończenie równało się uzyskaniu odznaki Ratownik ZHP. Ten rodzaj kursów nie jest już prowadzony.

SKPP - Starszoharcerski Kurs Pierwszej Pomocy - kurs pierwszej pomocy, przeznaczony dla harcerzy starszych (osób w wieku 13-16 lat), trwający ok. 9 h.

16KPP - 16-godzinny Kurs Pierwszej Pomocy - kurs pierwszej pomocy, przeznaczony dla osób powyżej 16-ego roku życia, w założeniu realizujących próbę na stopień przewodniczki/przewodnika. Ten rodzaj kursów nie jest już prowadzony.

KP - Kadra Pomocniczka

IP - Instruktor Potencjalny - osoba zdobywająca status Instruktora Potencjalnego, realizująca „próbę” umożliwiającą wzięcie udziału w Kursie Instruktorskim HSR (więcej w rozdziale poświęconym tej tematyce)

Instruktor/Instruktorka HSR - osoba, która ukończyła pozytywnie Kurs Instruktorski HSR i może prowadzić zajęcia z pierwszej pomocy na kursach HSR. Obecnie w Polsce jest 130 Instruktorów HSR (dane na kwiecień 2020)

HKR - Harcerski Klub Ratowniczy - jednostka specjalnościowa w ramach której harcerki i harcerze mogą podejmować pracę ze specjalnością ratowniczą

HGR - Harcerska Grupa Ratownicza - jednostka specjalnościowa w ramach której harcerki i harcerze mogą podejmować pracę ze specjalnością ratowniczą na zaawansowanym poziomie

Symulacja / Pozoracja - ćwiczenia z udzielania pierwszej pomocy podczas symulowanego/odgrywanego wypadku

Rozdział III - Metodologia

Badanie zostało przeprowadzone w lutym 2019 roku. Wzięty w nim udział 544 osoby. 71% ankietowanych było panelistami HIB i zostało zaproszonych do badania drogą mailową. Pozostali wzięli udział w badaniu dzięki linkowi otwartemu, który promowany był w social mediach HSR oraz HIB. Link otwarty dostępny był przez miesiąc. Mimo braku kontroli próby w linku otwartym, odpowiedzi osób w obydwu grupach na kluczowe pytania wrażliwe nie różnią się znacząco. Można zatem przyjąć, że dołączenie dodatkowego kanału dystrybucji pytań poprzez otwarty link, nie zaburzyło próby. Zdecydowana większość pytań była pytaniami zamkniętymi, gdzie ankietowani wybierali z dostępnych odpowiedzi. W badaniu była też część pytań otwartych, służących do swobodnej odpowiedzi ankietowanego. Badanie zostało przeprowadzone jednorazowo i nie było powtarzane.

1. Opis badanej próby

Wyznaczając grupy wiekowe, na jakie podzieliliśmy respondentów, kierowaliśmy się przedziałami wiekowymi, do jakich kierowane są konkretne działania (przede wszystkim kursy) organizowane przez HSR. Wiek respondentów rozkładał się następująco: największą grupę - 34,2% - stanowiły osoby mające między 22 a 30 lat. 27,2% respondentów miało 19-21 lat, 18,6% 16-18. W wieku powyżej 30 lat było 17,3% ankietowanych. Najmniejszą grupę wśród badanych stanowiły osoby w wieku poniżej 16 lat - 2,8%.

Tab. 1. Opis badanej próby

		Procent
Płeć	Kobieta	54,6%
	Mężczyzna	45,4%
Wiek	Poniżej 16 lat	2,8%
	16-18 lat	18,6%
	19-21 lat	27,2%
	22-30 lat	34,2%
	Powyżej 30 lat	17,3%
Stopień instruktorski	Brak	15,8%
	Otwarta próba na pwd.	20,2%
	pwd.	32,2%
	phm.	19,9%
	hm.	11,9%
Pełniona funkcja	Zastępowy/patrołowy	5,5%
	Drużynowy/przyboczny	47,8%
	Funkcja na poziomie szczepu	16,5%
	Funkcja na poziomie hufca	34,7%
	Funkcja na poziomie chorągwi	17,5%
	Funkcja na poziomie GK	5,3%
	Obecnie nie pełnię żadnej funkcji	10,5%
	Inne	3,3%

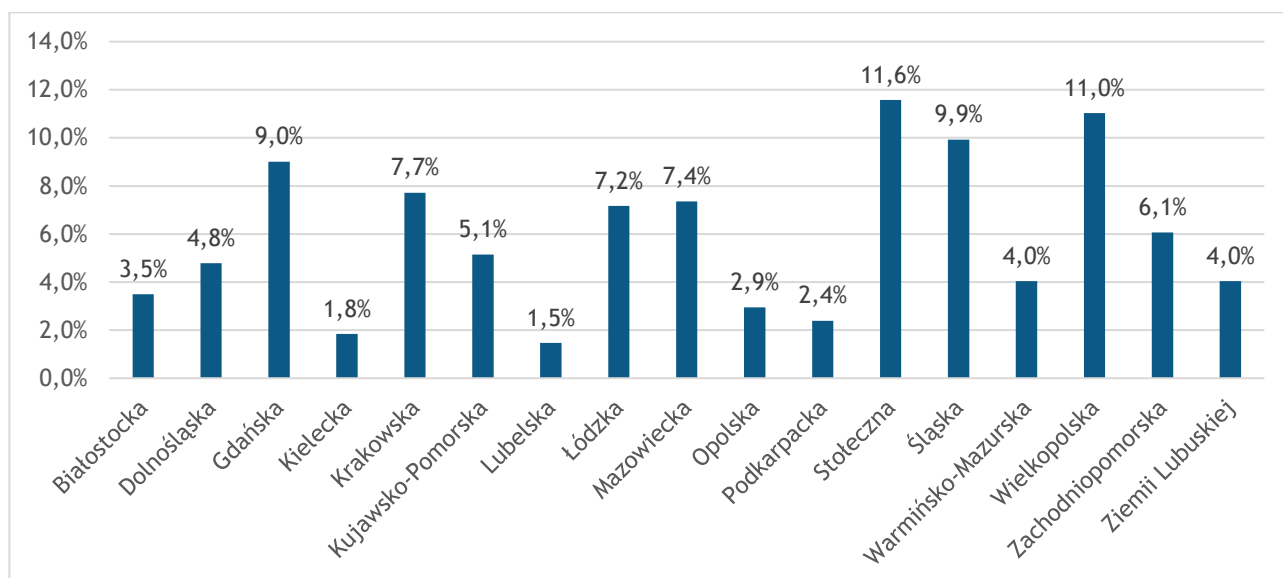
Największą grupą wśród ankietowanych były osoby, które w momencie wypełniania ankiety miały stopień przewodnika - stanowiły 32,2% badanych. Jako że ukończenie kursu pierwszej pomocy min.

16-godzinnego, jest wymaganiem koniecznym do zamknięcia próby na stopień przewodnika/przewodniczki, można założyć, że są to osoby, które mają za sobą kurs pierwszej pomocy spełniający te wymagania. Drugą co do wielkości grupą były osoby w trakcie realizacji próby przewodnikowskiej - 20,2%. W przypadku tej grupy możemy podejrzewać, że są to osoby, które dopiero co ukończyły kurs pierwszej pomocy, lub takie, które w niedługim czasie będą kursantami. Oprócz tego, 19,9% respondentów miało stopień podharcmistra, a 11,9% miało stopień harcmistra.

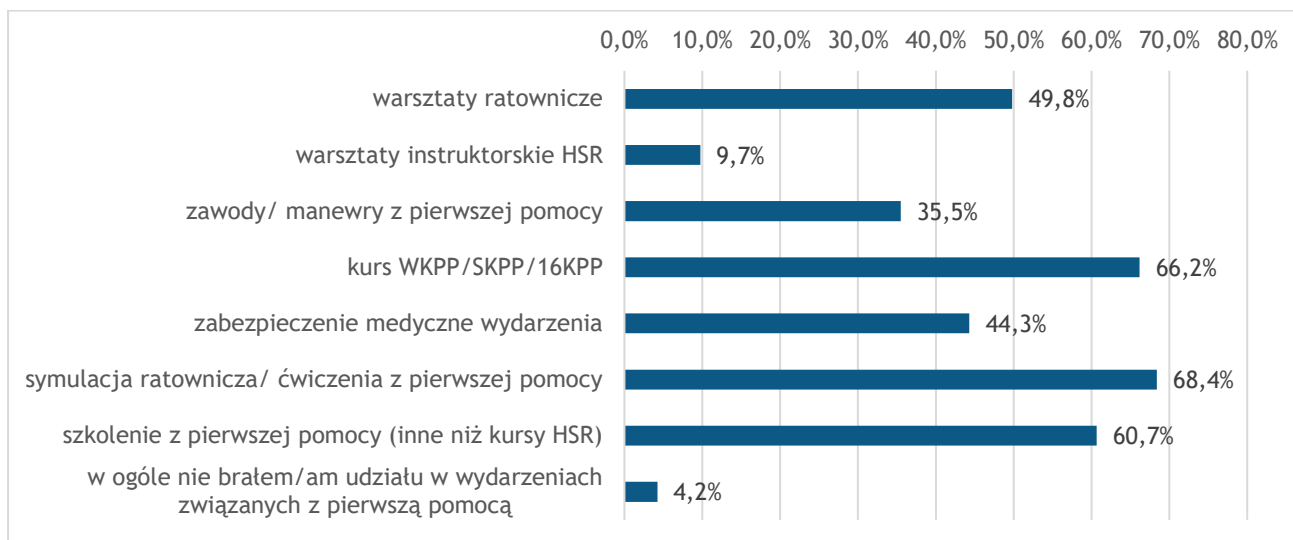
Żeby mieć szerszy obraz respondentów, zapytaliśmy ich również o pełnioną funkcję w ZHP. Było to pytanie wielokrotnego wyboru, tak więc ankietowani mogli wskazać więcej niż jeden poziom organizacji, na którym pełnią służbę. W momencie wypełniania ankiety najczęściej respondentów było drużynowymi lub przybocznymi - aż 47,8%. Drugim najczęściej wskazywanym poziomem harcerskiej działalności był hufcowy - 34,7%. Wśród badanych znalazło się również 5,3% osób, które pełnią funkcję na poziomie Głównej Kwatery. 10,5% respondentów w momencie badania nie pełniło żadnej funkcji w ZHP.

Wśród ankietowanych najliczniej reprezentowani byli członkowie Chorągwi Śląskiej (8,5%), Chorągwi Wielkopolskiej (7,4%) oraz Chorągwi Stołecznej i Krakowskiej (6,4%). Najmniej respondentów pochodziło z Kieleckiej (1,3%) oraz Chorągwi Lubelskiej (0,9%).

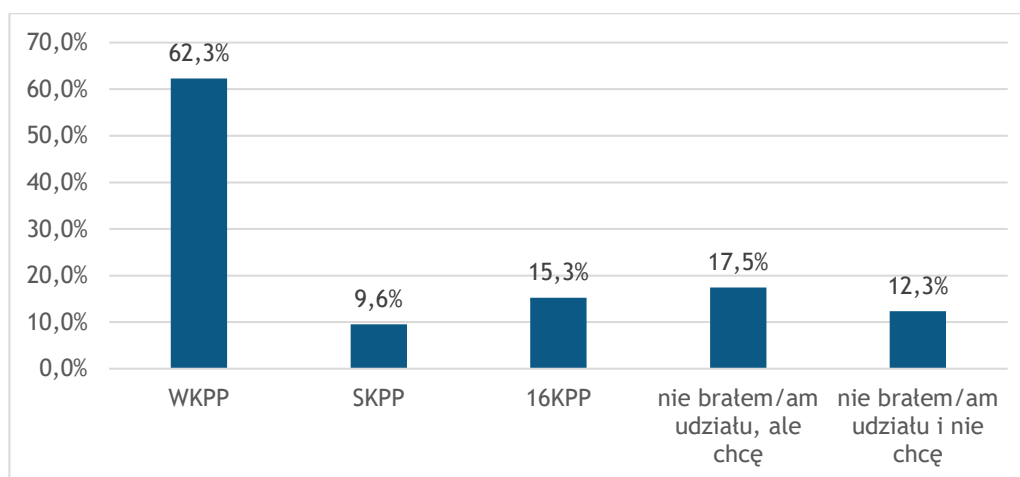
Wyk. 1. Chorągwie z których pochodzą respondenci

Żeby rozeznaczyć, z jakimi wydarzeniami organizowanymi w ramach HSR i specjalności ratowniczej badani mieli do czynienia, zadaliśmy im dwa pytania na ten temat. Pierwsze, (którego wyniki umieściliśmy poniżej), dotyczyło wydarzeń związanych z pierwszą pomocą. Najwięcej osób, bo 68,4% ankietowanych brało udział w różnych symulacjach ratowniczych lub ćwiczeniach z pierwszej pomocy. W drugiej kolejności najwięcej osób, bo 66,2%, brało udział, w którymś z kursów HSR (WKPP, SKPP lub 16KPP). Trzecim najczęściej wskazywanym wydarzeniem (60,7%) były szkolenia z pierwszej pomocy, inne niż kursy HSR. Najmniej spośród badanych (9,7%) miało do czynienia w warsztatach instruktorskich HSR (które są dostępne jedynie dla instruktorów HSR). 4,2% respondentów w ogóle nie brało udziału w żadnym wydarzeniu związanym z pierwszą pomocą.

Wyk. 2. Procentowy udział respondentów w aktywnościach związanych z pierwszą pomocą

Drugie pytanie dotyczyło kursów z oferty HSR. Zdecydowanie największa grupa badanych - 62,3% - brała udział w Wędrowniczym Kursie Pierwszej Pomocy (WKPP). 15,3% respondentów brało udział w 16KPP, a 9,6% w SKPP. W żadnym kursie organizowanym przez HSR nie brała udziału prawie 1/3 ankietowanych (17,5% badanych nie brało udziału, ale by chciało, a 12,3% nie brało i nie chce).

Wyk. 3. Procentowy udział respondentów w poszczególnych typach kursów organizowanych przez HSR

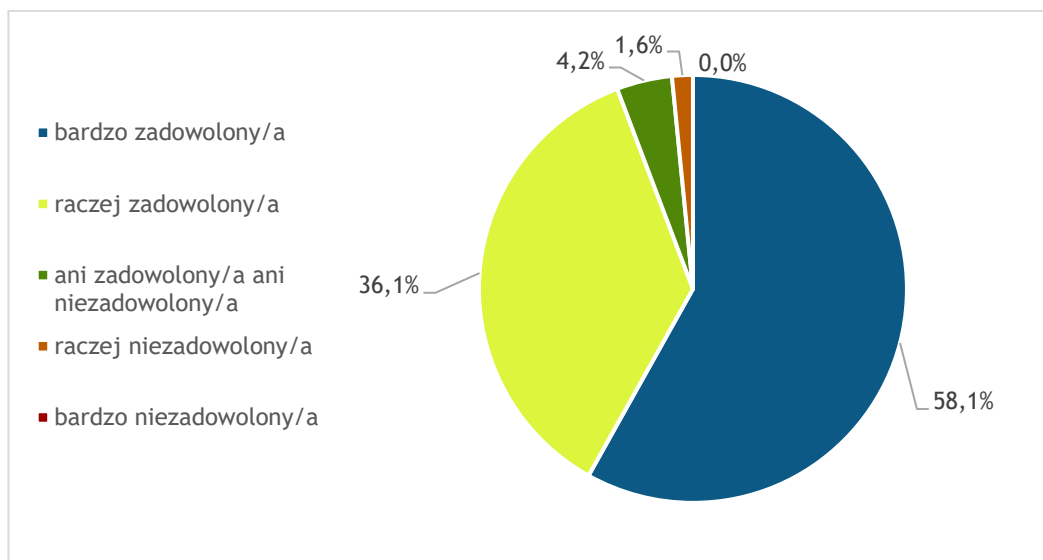
Procentowy udział respondentów w poszczególnych typach kursów w znacznej mierze odpowiada liczbie tych kursów, jaka była organizowana przez HSR. Liczbę przeprowadzonych w okresie Od grudnia 2018 do listopada 2019 kursów oraz liczbę przeszkolonych osób przedstawia poniższa tabela:

Tab. 2. Liczba kursów HSR przeprowadzonych w okresie grudzień 2018 - listopad 2019

Nazwa kursu	Liczba przeprowadzonych kursów	Liczba przeszkolonych osób
WKPP	41	937
SKPP	12	164
16KPP	2	24

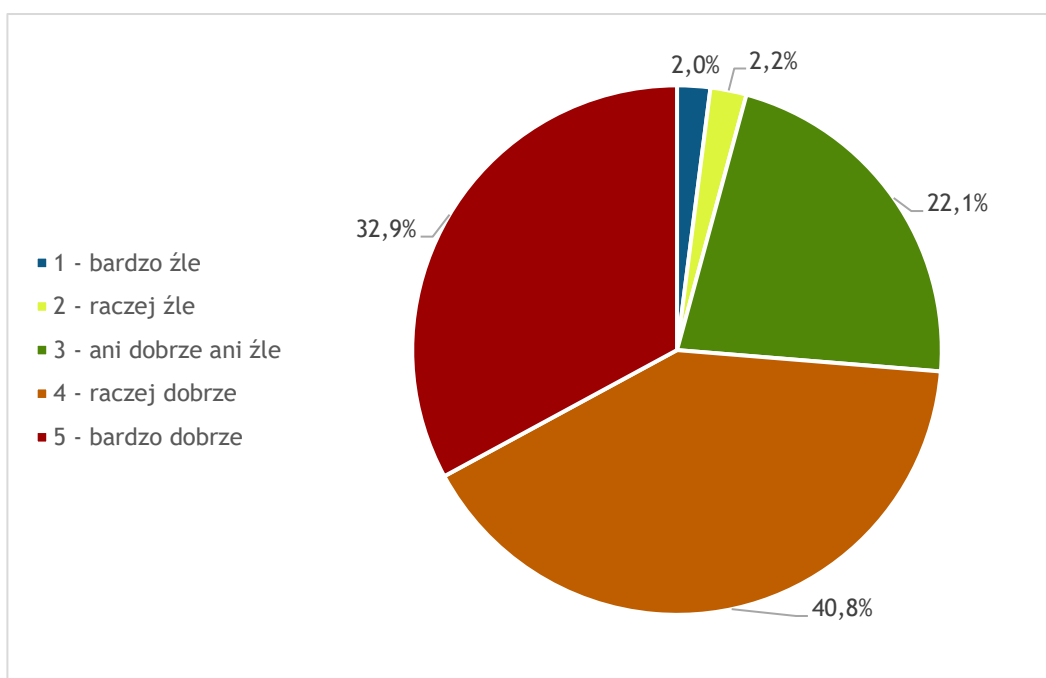
Rozdział IV - Organizacja kursów pierwszej pomocy

W tej części ankiety zapytaliśmy o ocenę kursów pierwszej pomocy. Pytania dotyczyły elementów kursów takich jak program i różne atrakcje, jak również osób organizujących/współorganizujących kursy.

Wyk. 4. Ocena zadowolenia respondentów z kursów

Jeśli chodzi o ogólną ocenę kursów to prawie wszyscy respondenci byli zadowoleni z kursu (58,1% bardzo zadowolony/a, a 36,1% raczej zadowolony/a). Zaledwie 1,6% ankietowanych wskazało, że są raczej niezadowoleni z kursu, w którym brali udział.

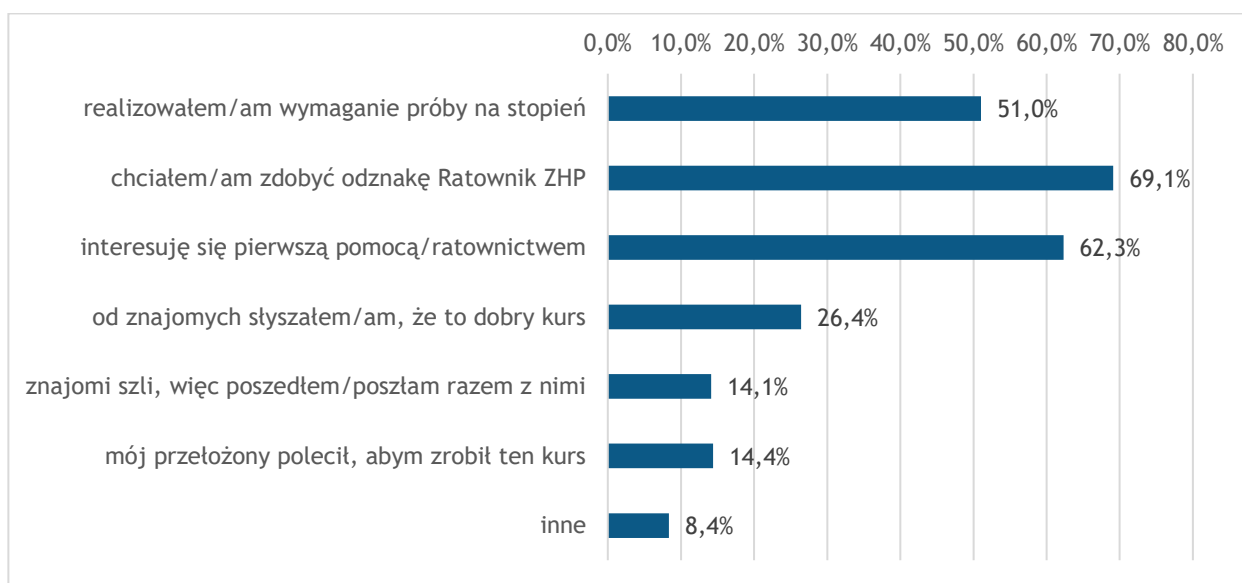

Wyk. 5. Ocena kursów organizowanych przez HSR

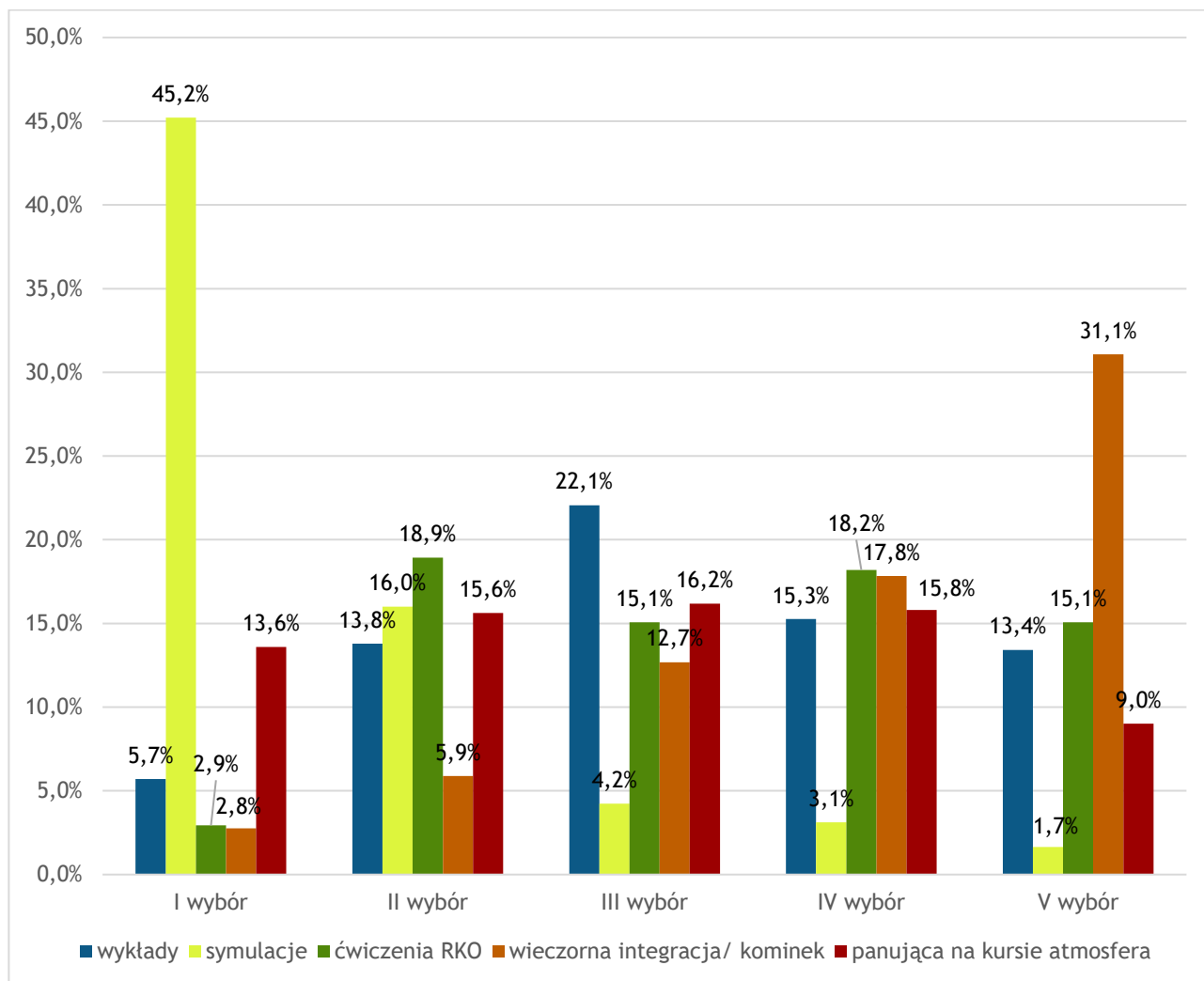
Respondenci poproszeni o ocenę kursów HSR w zdecydowanej większości (73,7%) odpowiedzieli, że oceniają je raczej dobrze lub bardzo dobrze. Raczej źle lub bardzo źle kursy HSR oceniło 4,2% ankietowanych, a zdania nie miało 22,1% z nich.

Analizując odpowiedzi na pytania o ocenę kursów HSR warto porównać dwa powyższe wykresy. Odpowiadając na pierwsze pytanie, łącznie 94,2% respondentów odpowiedziało, że generalnie są zadowoleni z kursu/ów, w których uczestniczyli. Jednak przy drugim pytaniu, 22,1% badanych nie jest w stanie powiedzieć, czy ten kurs ocenia dobrze czy źle. Na ocenę kursu na pewno wpływa wiele różnorodnych czynników - od zakwaterowania i wyżywienia, przez kwestie techniczno-organizacyjne, po zakres tematyczny i kadre kursu. Stąd może wynikać różnica, że w ostatecznej ocenie badani są zadowoleni z kursów, ale równocześnie mogą mieć pewne zastrzeżenia co do ich przebiegu, co wpływa na niejednoznaczność tej oceny.

Wyk. 6. Motywacje kursantów dotyczące udziału w kursie

Powodów do udziału w kursach jest tak wiele, jak wielu jest ich uczestników. Również w kontekście uczestniczenia w kursie pierwszej pomocy motywacje uczestników były różne. Najczęstszym powodem, dla którego badani zdecydowali się na udział w kursie była chęć zdobycia odznaki Ratownika ZHP - ten typ motywacji wskazało 69,1% respondentów. Kolejnym powodem było zainteresowanie pierwszą pomocą lub ratownictwem (62,3%). Trochę ponad połowa ankietowanych wzięła udział w kursie przez wzgląd na realizowanie próby na stopień, który akurat w tym czasie zdobywali. Najrzadziej wskazywanymi motywacjami były powody towarzyskie (14,1%), a także przymus ze strony przełożonego harcerskiego (14,4%).

Wyk. 7. Ocena atrakcyjności elementów kursu

Pytając badanych co najbardziej podobało im się na kursie, poprosiliśmy, aby ułożyli wskazane elementy kursów w kolejności od tych, które podobały im się najbardziej, do tych, które podobały im się najmniej.

Na pierwszym miejscu, badani najczęściej umieszczali symulacje - wskazało tak 45,2% badanych. Na pierwszym miejscu ankietowani najrzadziej umieszczali wieczorną integrację/ kominek. Wskazało tak 2,8% z nich. Była ona również najczęściej umieszczana na ostatnim miejscu, co oznacza, że badani uznają ją za najmniej atrakcyjną. Najczęstszą odpowiedzią pojawiającą się na drugim miejscu były ćwiczenia z RKO - 18,9% odpowiedzi. Wśród elementów umieszczanych na trzecim miejscu, najczęściej pojawiały się wykłady - 22,1%. Na podstawie odpowiedzi na to pytanie można wywnioskować, że dla uczestników badania najatrakcyjniejszymi elementami kursu były te związane z merytoryką i pozyskiwaniem nowej wiedzy z zakresu pierwszej pomocy.

Przy okazji tego pytania uczestnicy badania mieli możliwość opisu powodów swojej oceny kursów. Poniżej przedstawiamy przykłady najczęściej podawanych przez uczestników, odpowiedzi.

“Świetnie przekazywana wiedza, którą można zweryfikować. Atmosfera na kursach jest świetna.”

“Świetna atmosfera, duża wiedza instruktorów przekładająca się na wysoką jakość kursów. Poziom trudności wymaga zaangażowania od uczestników, co skutkuje trwałą wiedzą na lata. Jest to prawdziwy kurs z dużą ilością symulacji pomagającej wejść w praktykę.”

“Wielkim plusem jest duża liczba godzin przeznaczonych na ćwiczenia praktyczne, przedstawionych wcześniej teoretycznych zagadnień.”

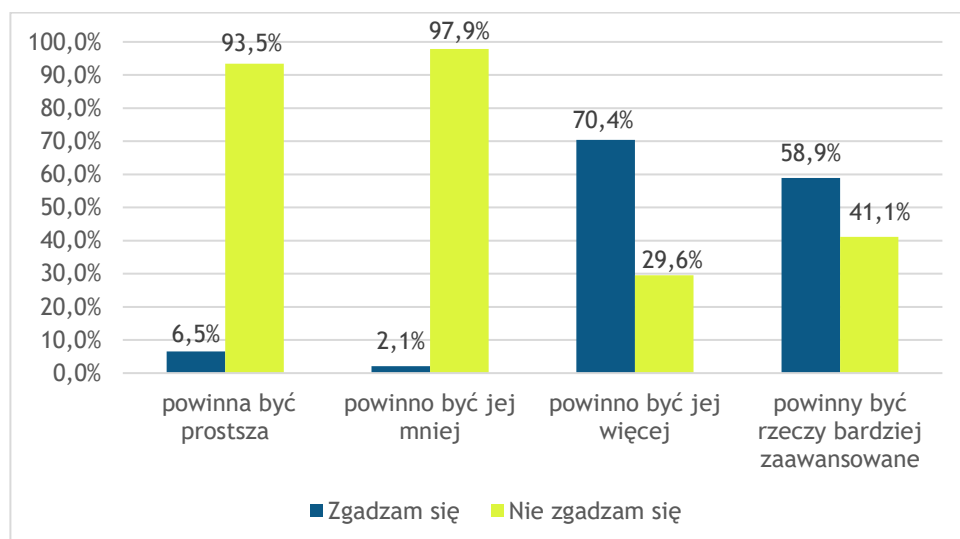
“Ze względu na ilość symulacji i ćwiczeń. Widać nacisk na umiejętności praktyczne, a nie tylko teorię.”

“Wysoki poziom kursów, duży nacisk na wiedzę praktyczną, liczne symulacje oraz profesjonalizm instruktorów, którzy dają jasną informację zwrotną.”

“Ze względu na postawę instruktorów HSR. Niestety, ale mam wiele zastrzeżeń co do ich wiedzy i umiejętności, ale przede wszystkim postawy.”

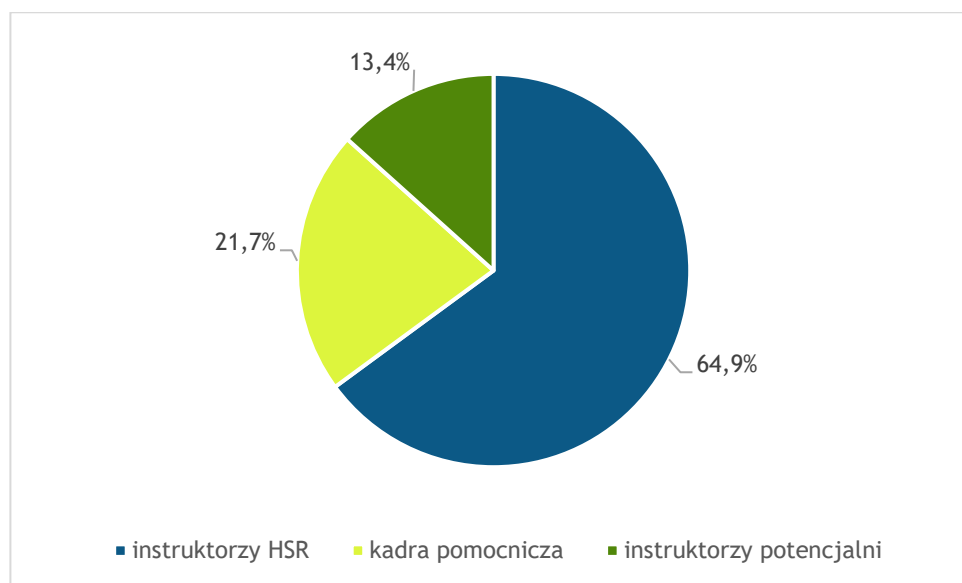
W swoich odpowiedziach ankietowani zaznaczają, że dla nich, jako uczestników kursów bardzo ważna była strona praktyczna, która obok wiedzy teoretycznej, dała im możliwość przećwiczenia nowo zdobytych umiejętności. To co również doceniają uczestnicy, to atmosfera na kursach. Pojawiają się również odpowiedzi, gdzie ankietowani negatywnie ocenili postawę instruktorów na kursie.

Na pytania z tej części ankiety odpowiadali badani, którzy mają za sobą doświadczenie uczestnictwa w kursie pierwszej pomocy HSR, poprosiliśmy więc, aby ocenili poziom wiedzy, która jest przekazywana na kursach. 70,4% badanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że wiedzy przekazywanej na kursach pierwszej pomocy HSR powinno być więcej, a 58,9%, że powinna być ona na bardziej zaawansowanym poziomie. Ze stwierdzeniem, że wiedza powinna być prostsza zdecydowanie nie zgodziło się 93,5% badanych, a z tym, że powinno być jej mniej - 97,9% z nich. Reasumując powyższe odpowiedzi wynika, że na kursach mogłoby być więcej przekazywanej wiedzy, ale w kwestii tego, czy powinna ona być bardziej zaawansowana zdania są już podzielone.

Wyk. 8. Ocena stwierdzenia odnośnie ilości i poziomu wiedzy przekazywanej na kursach pierwszej pomocy

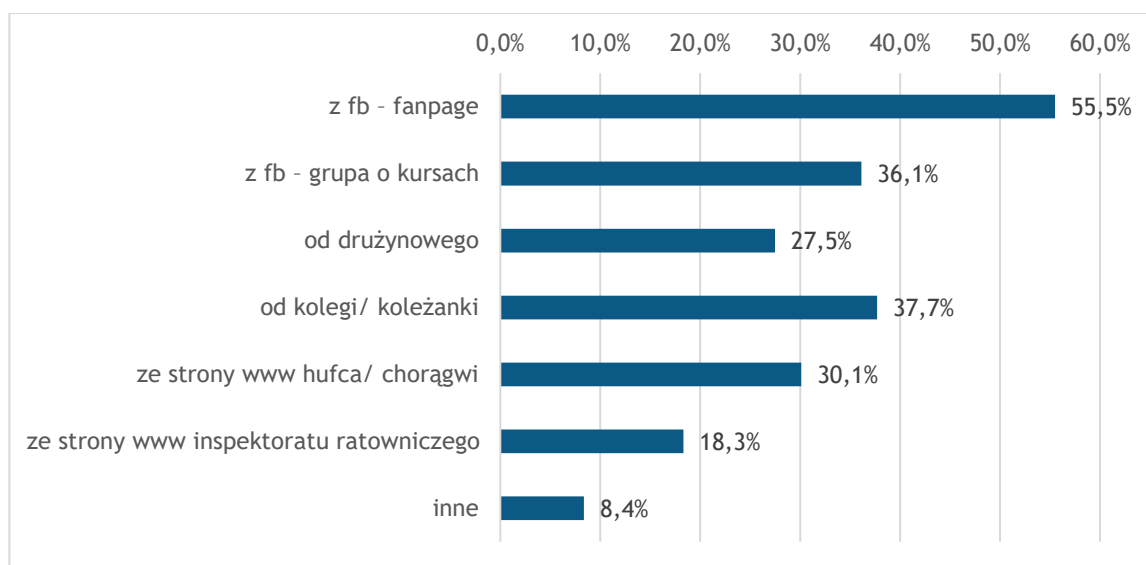
Odpowiadając na pytanie „Czyją pracę na kursie/ kursach oceniasz najlepiej” respondenci zdecydowanie docenili pracę instruktorów HSR (64,9%). W drugiej kolejności ankietowani wskazali kadre pomocniczą (21,7%), a następnie instruktorów potencjalnych (13,4%).

Wyk. 9. Ocena kadry kursu

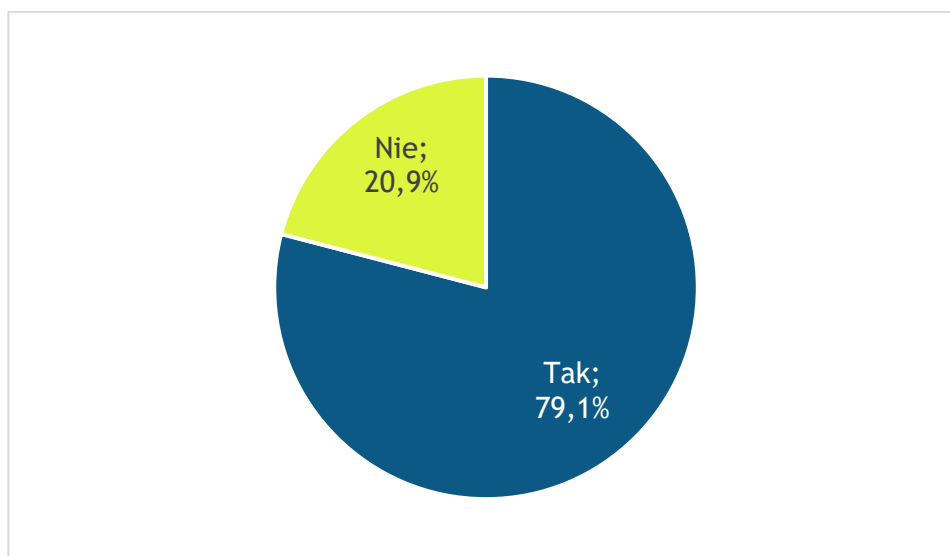
Pewną dezorientację może budzić fakt, że we wcześniejszym pytaniu pojawiały się odpowiedzi zarówno pozytywne, jak i negatywne w kontekście instruktorów HSR. W tym pytaniu natomiast wskazywani są oni jako najlepiej oceniana grupa na kursie. Na pewno jest to temat do analizy dla Szefostwa HSR i Instruktorów, z czego wynikają te rozbieżności w ocenie.

Informacje na temat odbywających się kursów badani najczęściej pozyskiwali z portalu społecznościowego Facebook. 55,5% z nich informacje znalazło na różnych fanpage'ach, 36,1% z grupy poświęconej tematyce kursów. Blisko 40% ankietowanych szczegóły związane z kursem pierwszej pomocy uzyskało od kolegi lub koleżanki. Najmniej pomocne w poszukiwaniu informacji o kursach HSR okazały się strony internetowe inspektoratów ratowniczych - wskazało je zaledwie 18,3% respondentów. Co może być spowodowane brakiem aktualizacji treści na tych stronach.

Wyk. 10. Źródła wiedzy o realizowanych kursach

Kolejną kwestią była dostępność kursu. Większość badanych (79%) nie miało problemów z dostaniem się na kurs.

Wyk. 11. Czy łatwo było dostać się na kurs?

W kolejnym pytaniu badani mieli możliwość rozwinięcia swojej odpowiedzi w formie komentarza. Najczęściej pojawiały się odpowiedzi typu:

“Łatwo jest się dostać, gdy zgłaszamy się od razu, jednak, gdy zgłoszenia będą trwać już kilka dni, to można się nie dostać.”

“Łatwa procedura zgłaszania się na kurs.”

“Zazwyczaj zgłoszenia trwają parę dni, więc jest czas przemyśleć co i jak, zawsze podane są wszystkie niezbędne informacje, a samo zgłoszenie to kilka prostych kroków w internecie.”

“Link do zgłoszeń, dostępny dla wszystkich, zwłaszcza, że swój WKPP robiłem poza macierzystym Hufcem. Tak na dobrą sprawę, każdy wędrownik może wziąć w nim udział, jeśli chce.”

21% ankietowanych wskazało na problemy z dostaniem się na kurs jako uczestnik. W komentarzach dokładniej opisali, jakiej natury były to trudności:

“Zgłoszenia zamykają się w 20 minutach po ich uruchomieniu - tyle jest chętnych.”

“Zgłaszałam się szybko, ale ludzie z mojego otoczenia mieli z tym problem. Miejsca rozchodziły się jak ciepłe buteczki i jak przychodziło co do czego, zgłoszenia zostały zamknięte.”

“Zbyt mała ilość odbywających się kursów w stosunku do chętnych.”

“Kursy w mojej chorągwi nie były organizowane, więc musiałem szukać poza województwem, gdzie pierwszeństwo mają osoby stamtąd. “

Badani wskazywali też, że często o tym, czy dostali się na kurs czy nie, decydowało to, czy posiadali odpowiednio wcześniej informacje o nim. (W przypadku, gdy kurs był dedykowany konkretnemu środowisku, jego członkowie mieli pierwszeństwo w zgłoszeniach.) Jeśli osoba poszukująca kursu wśród organizatorów miała jakiegoś znajomego, to też było to pomocne - chociażby w kwestii znajomości terminu rozpoczęcia zgłoszeń na dany kurs.

Rozdział V - Grupy kursowe

1. Kadra Pomocnicza

Mianem Kadry Pomocniczej podczas Kursów Pierwszej Pomocy HSR zwykle określa się wędrowników, którzy są absolwentami kursów HSR i chcą pomóc w realizacji procesu dydaktycznego. Należy jednak zaznaczyć, że nie istnieje żaden oficjalny dokument, który regulowałby kto może formalnie pełnić funkcję kadry pomocniczej podczas kursu. Mogą być to zatem harcerze zarówno w wieku starszoharcerskim, jak i wędrowniczym, niebędący jednocześnie absolwentami kursu Pierwszej Pomocy HSR.

Członkowie Kadry Pomocniczej wspierają proces dydaktyczny Kursów Pierwszej Pomocy HSR poprzez:

- wsparcie Instruktorów oraz organizatorów kursu w przygotowywaniu stacji ćwiczeniowych,
- wcielanie się w rolę pozoranta podczas symulacji ratowniczych,
- pracę z kursantami poza regularnymi zajęciami wynikającymi z programu kursu,
- pomoc logistyczną.

Należy podkreślić, że często spośród kilkusobowej grupy harcerzy stanowiących kadrę pomocniczą, znajdują się także wędrownicy realizujący ścieżkę uzyskania Statusu IP HSR. Nadal są jednak traktowani jako członkowie zespołu kadry pomocniczej.

Z pojęciem „Kadra Pomocnicza” uczestnicy kursów najczęściej spotykają się już podczas kursu. Zapytaliśmy więc uczestników badania kim są osoby określane jako Kadra Pomocnicza. Było to też pytanie, które pozwoliło nam podzielić ankietowanych na dwie grupy, w zależności od ich wiedzy. Tym, którzy zadeklarowali, że wiedzą kim jest Kadra Pomocnicza (85,1% badanych), zadaliśmy kolejne pytania związane z tym tematem. Pozostali (14,9%) zostali od razu przekierowani do następnego tematu badawczego.

Deklarowana wiedza na temat tego kim jest Kadra Pomocnicza nie zawsze musi być zgodna z rzeczywistą rolą tej grupy podczas kursu. W pytaniu otwartym poprosiliśmy respondentów o opisanie kim w ich rozumieniu są te osoby, jakie mają zadania na kursie i czym się zajmują w trakcie jego trwania. Poniżej prezentujemy wybrane przez nas odpowiedzi na to pytanie.

“Kadra Pomocnicza to harcerze, którzy uczestniczyli już w kursie WKPP, to na nich możemy ćwiczyć symulacje oraz mogą nam też przekazać swoją wiedzę.”

“Zapleczem logistycznym, przygotowaniem materiałów do zajęć, pomocą przy przeprowadzaniu pozoracji.”

“Współpracuje z instruktorami, udziela wsparcia kursantom, bierze udział w symulacjach.”

“Współpracuje podczas ćwiczeń/ symulacji, „wcielając się” w rolę poszkodowanego. Dodatkowo przygotowuje symulacje, obrażenia. Na ćwiczeniach zazwyczaj osoba z KP pomaga instruktorowi przedstawić obrażenia, pozycje, mechanizmy.”

“Wspieraniem Kadry Instruktorskiej, symulowaniem, prowadzeniem ćwiczeń w tak zwanym „międzyczasie” dla kursantów, poszerzaniem własnych umiejętności oraz ćwiczeniem swoich umiejętności w wolnym czasie podczas kursu, przygotowaniem symulacji, wspieraniem kursantów.”

“Według mnie to najsilniejszy trzon kursów - osoby, które w 100% oddają siebie i swoją wiedzę po to, aby umożliwić uczestnikom jak najlepszą i najbardziej wartościową naukę pierwszej pomocy. Są to osoby zawsze gotowe do działania.”

Spośród badanych 41,7% pełniło podczas któregoś z kursów HSR funkcję Kadry Pomocniczej. Te osoby zapytaliśmy o ich opinie wynikające z bycia kadrą pomocniczą.

Tab. 3. Czy byłeś/aś Kadrą Pomocniczą na jakimś kursie HSR?

Odpowiedź	Procent odpowiedzi
tak	41,7%
nie	58,3%

W pierwszej kolejności poprosiliśmy o podzielenie się tym, co najbardziej podobało im się w byciu Kadrą Pomocniczą:

“Ćwiczenie umiejętności, powtórka z wiedzy, charakteryzowanie się i rola symulanta.”

“Że można na nowo utrwalić i przetestować swoją wiedzę i pomóc w przekazywaniu jej dalej.”

“Że mogłam trochę zaktualizować swoją wiedzę po zmianach wytycznych.”

“Wspieranie uczestników, symulacje, możliwość pogłębiania wiedzy z zakresu pierwszej pomocy, dodatkowe atrakcje dla KP.”

“Atmosfera wśród kadry, przygotowania do symulacji, dużo wspomnień po symulacjach.”

“Możliwość dalszego kształcenia się i rozwijania pasji, jaką jest u mnie niewątpliwie pierwsza pomoc.”

Ankietowani w komentarzu wskazali również, co najmniej podobało im się w byciu Kadrą Pomocniczą:

“Kontakt z instruktorami HSR bywa trudny - są dosyć wąską grupą i raczej się znają, bywają też „kółkiem wzajemnej adoracji”.”

“To, że KP z reguły jest za mało w stosunku do potrzeb i jest się eksploatowanym jak tylko się da.”

“Presja czasu przed każdą symulacją oraz to, czy prawidłowo przeprowadzimy symulację.”

“Nadmiar obowiązków, które KP wykonuje i wynikające z tego zmęczenie.”

78,2% badanych, którzy mają za sobą doświadczenie bycia Kadrą Pomocniczą na kursie HSR, odpowiedziało, że zdecydowanie warto być członkiem KP. Ich opinie zostały przedstawione poniżej:

“Świetne doświadczenie, odświeżenie sobie swojej wiedzy, możliwość przekazywania wiedzy dalej.”

“Zawsze można coś podpatrzeć i nauczyć się lub zapoznać z formami kształcenia.”

“Wzajemność oddziaływań i naturalne przekazywanie umiejętności to cechy metody harcerskiej, które odpowiadają na to pytanie.”

“W celu nabycia umiejętności organizowania tego rodzaju wydarzeń, prowadzenia zajęć oraz przygotowania symulacji.”

“To może być świetna okazja do rozwijania swoich zainteresowań związanych z pierwszą pomocą, poszerzania horyzontów i poznawania nowych osób.”

“To jest bardzo ciekawe doświadczenie zobaczyć to wszystko od drugiej strony, do tego jako KP pomagasz w zdobyciu wiedzy przez kursantów.”

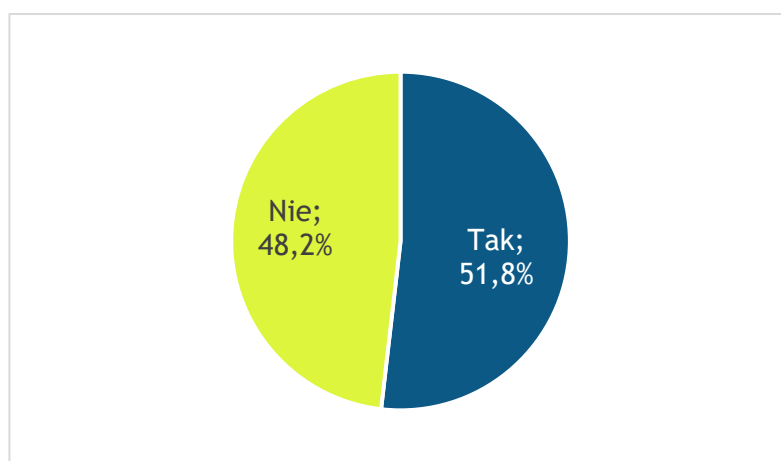
“Praca nad umiejętnościami ratowniczymi. Praca nad sobą. Praca nad umiejętnościami trenerskimi. Poznanie wielu ludzi. Sprawdzenie czy chcę pójść drogą ratowniczą i zdobywać IP, wybrać się na Kurs Instruktorski SAS. Rozwijanie pasji ratowniczej.”

2. Instruktorzy Potencjalni

System IP (Instruktorów Potencjalnych HSR) w Harcerskiej Szkole Ratownictwa polega na identyfikacji i pozyskiwaniu instruktorów potencjalnych (w skrócie IP), czyli harcerzy, którzy po przejściu Kursu Instruktorskiego HSR zostaną Instruktorami Pierwszej Pomocy HSR ZHP.

Założeniem systemu jest umożliwienie osobie, która ukończyła Wędrowniczy Kurs Pierwszej Pomocy HSR (Obecnie Kurs Pierwszej Pomocy HSR Moduł I oraz Moduł II) przygotowanie się do uczestnictwa w Kursie Instruktorskim HSR oraz docelowo pełnienie funkcji instruktora pierwszej pomocy. Odbywa się poprzez współpracę z Instruktorami HSR podczas realizacji programu kursu. Instruktorzy potencjalni stają przed wyzwaniem zmierzenia się z różnymi zadaniami, które pomagają ocenić ich predyspozycje, aktualny stan wiedzy i umiejętności oraz wspierania w ich dalszym rozwoju ratowniczym oraz dydaktycznym. Wspomniane zadania są opisane w załącznikach do Uchwały Szefostwa HSR nr 7/2019 z dn. 25.12.2019 r. w sprawie Systemu IP.

Podobnie, jak w przypadku pytań o Kadre Pomocniczą, zapytaliśmy badanych czy wiedzą na czym polega zdobywanie statusu Instruktora Potencjalnego. 51,8% z nich odpowiedziało twierdząco. Do tej grupy ankietowanych były kierowane dalsze pytania związane z tematem Instruktora Potencjalnego. Pozostali zostali automatycznie przekierowani do następnego tematu.

Wyk. 12. Czy wiesz na czym polega zdobywanie statusu Instruktora Potencjalnego?

Osoby, które odpowiedziały, że wiedzą na czym polega zdobywanie statusu Instruktora Potencjalnego, poprosiliśmy o opisanie, czym ich zdaniem zajmują się podczas kursu osoby zdobywające ten status, jakie są ich zadania i jaka jest ich rola ogólnie. Poniżej wybrane odpowiedzi jakich w pytaniu otwartym udzielili badani:

“Łączy kursantów z instruktorami, tworzy symulacje, szkoli się na instruktora i przejmuje jego zadania pod czujną obserwacją instruktorów HSR.”

“Zdobywanie umiejętności, które powinien mieć instruktor, czyli umiejętność oceniania, charakteryzacji, dowodzenia i zarządzania KP, a nawet rzeczy związane z organizacją kursu, np. mierzenie się z harmonogramem i czasem na kursie.”

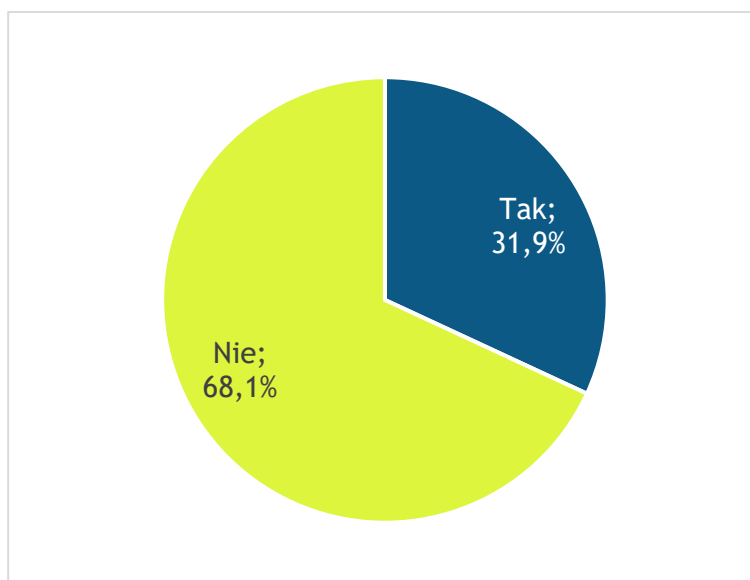
“Zdobywanie doświadczenia w zakresie metodyki nauczania pierwszej pomocy. Pozorowanie, prowadzenie ćwiczeń pod okiem instruktora HSR.”

“Zadania Kadry Pomocniczej plus dodatkowo próby oceniania kursantów przy ich metryczkach pod nadzorem instruktorów HSR.”

“Współpraca z KP, przedstawianie propozycji symulacji, wspieranie i współpraca z instruktorami, bycie „dobrym duchem” dla kursantów.”

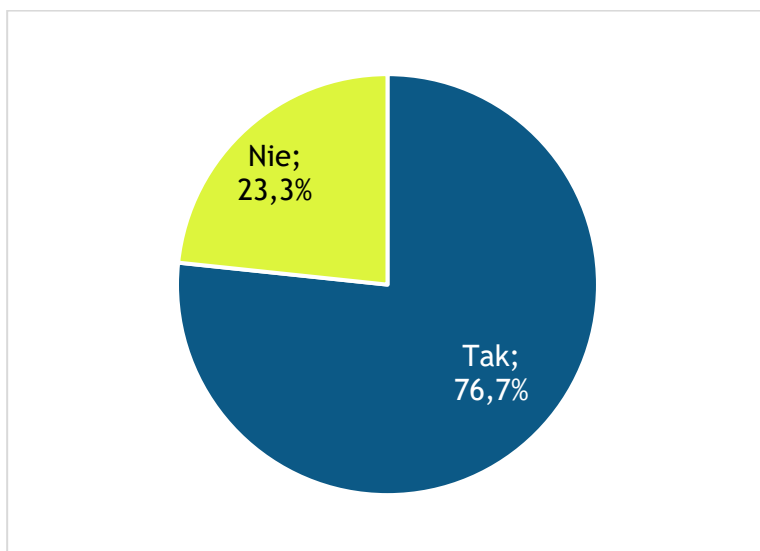
“Wsparcie instruktorów, zdobywanie wiedzy i zaznajomienie się z środowiskiem instruktorskim.”

Następną część pytań skierowaliśmy do osób, które mają za sobą doświadczenie zdobywania statusu Instruktora Potencjalnego. Takie osoby stanowiły 31,9% grupy badanych, którzy mają wiedzę odnośnie zdobywania statusu Instruktora Potencjalnego.

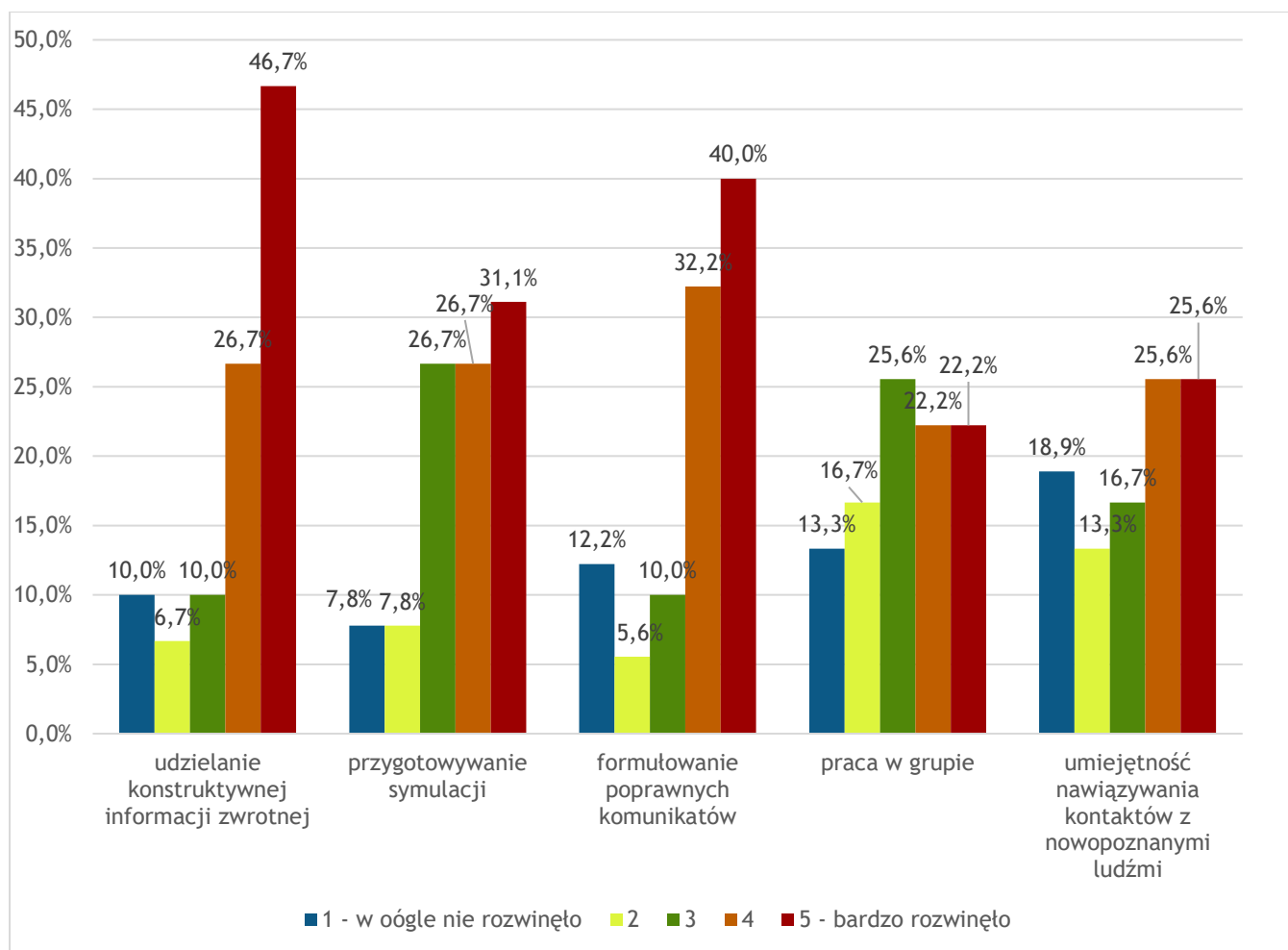
Wyk 13. Czy zdobywałeś/aś status Instruktora Potencjalnego na jakimś kursie HSR?

Spośród tych osób 76,7% procent wskazało, że zdobywanie statusu Instruktora Potencjalnego w jakiś sposób ich rozwinęło.

Wyk 14. Czy uważasz, że zdobywanie IP rozwinęło Cię w jakiś sposób?

Osoby, które decydują się zdobywać status Instruktora Potencjalnego otrzymują specjalne “próby”, gdzie spisane są zadania i umiejętności do zdobycia. Poprosiliśmy badanych, którzy mają za sobą doświadczenie zdobywania statusu IP, aby ocenili, które umiejętności, udało im się rozwinąć w tym czasie. Respondenci wskazane umiejętności oceniali od 1 (w ogóle nie rozwinęło) do 5 (bardzo rozwinęło).

Wyk. 15. Ocena rozwoju umiejętności podczas zdobywania statusu IP

Najczęściej wskazywaną umiejętnością (46,7%), którą w największym stopniu udało się badanym rozwinąć, było udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej. Następną było formułowanie poprawnych komunikatów - 40% - Najmniej uczestnikom badania udało się rozwinąć umiejętność nawiązywania kontaktów z nowymi osobami - blisko 19% respondentów jest tego zdania. Poprosiliśmy również ankietowanych, którzy zdobywali status IP o komentarz dotyczący umiejętności, które w ich ocenie, udało się im wówczas rozwinąć. Poniżej kilka wybranych odpowiedzi:

“Przede wszystkim podszkoliłem konstruktywną informację zwrotną, nauczyłem się zarządzać ludźmi.”

“Praca nad umiejętnościami trenerskimi. Motywacja do dalszego rozwoju, nie tylko ratowniczego, ale i harcerskiego. Praca nad sobą - znalazłem elementy w moim zachowaniu, na które nie zwrócił mi uwagi nikt wcześniej, co pozwoliło mi na pracę nad sobą.”

“Pozwoliło mi to zdobyć umiejętności trenerskie. Zwracać uwagę na istotność informacji zwrotnej.”

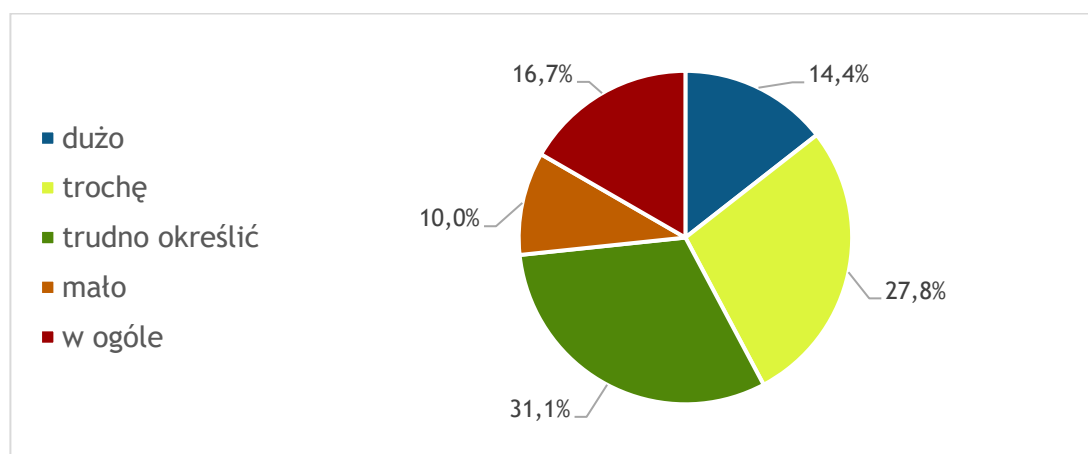
“Poznałem nowe techniki oceniania i dawania informacji zwrotnej, wzmocniłem pewność siebie, rozwinąłem się zarówno w sposób zarówno przez poznanie czy nauczenie się nowych rzeczy jak i rozwinięcie swoich umiejętności komunikacji z innymi ludźmi.”

“Nabrałam ogromnej pewności siebie, nie boję się dzielić swoją wiedzą, nauczyłam się mówić ludziom, że robią coś źle i trzeba popracować nad tą rzeczą.”

“Dzięki zdobywaniu statusów IP jest mi łatwiej chociażby w pracy z drużyną, ponieważ wiem w jaki sposób należy dawać informację zwrotną, żeby nie była demotywująca dla kogoś.”

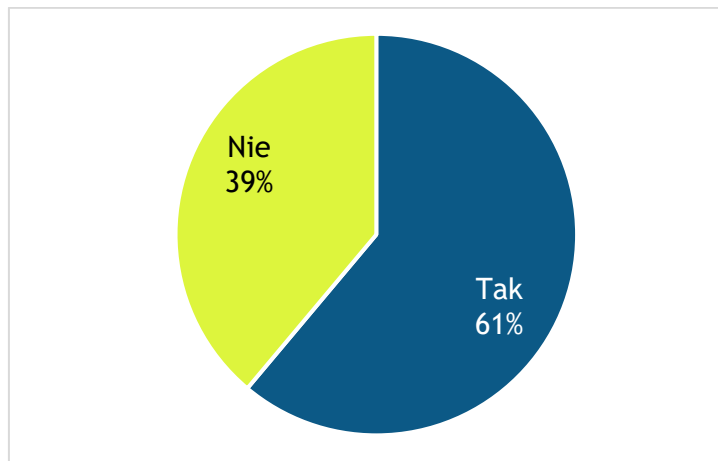
Ankietowani przede wszystkim zwracali uwagę, że podczas zdobywania statusu IP nauczyli się, jak poprawnie udzielać informacji zwrotnej. Często pojawiającą się odpowiedzią był także rozwój umiejętności trenerskich.

Odpowiadając na pytanie “ile pracy wymagało przygotowanie się do zdobywania statusu IP” 14,4% badanych odpowiedziało, że dużo musieli się przygotowywać. Największa grupa ankietowanych (31,1%) wskazała, że trudno im to określić. W ogóle żadnej pracy w przygotowanie się do roli IP nie włożyło 16,7% badanych.

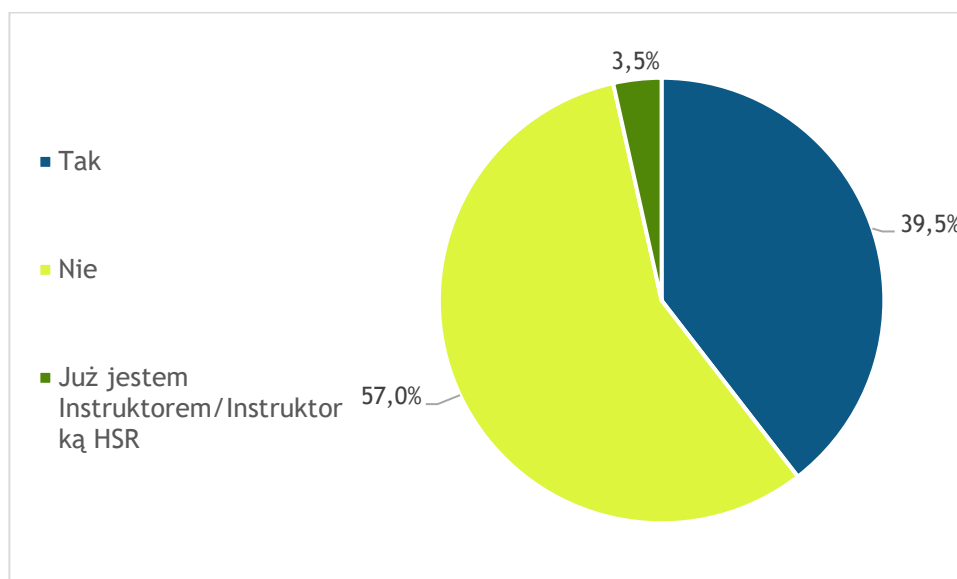
Wyk. 16. Ocena czasochłonności przygotowań do roli IP

Poprzednie pytanie, dotyczące ilości czasu, jaką badani przeznaczyci na przygotowanie się do zdobywania statusu Instruktora Potencjalnego, może w jakimś stopniu być połączone z kwestią czy i jakie informacje w tym temacie otrzymali przed kursem. 61,1% ankietowanych przed podejściem do zdobywania IP otrzymało informację na czym będzie polegać ich rola na kursie. Zapewne pozwoliło im to w znacznie lepszym stopniu przygotować się do swojej roli i być gotowymi na zadania jakie ich czekają, niż pozostałym 38,9% badanych, którzy takowej informacji nie otrzymali.

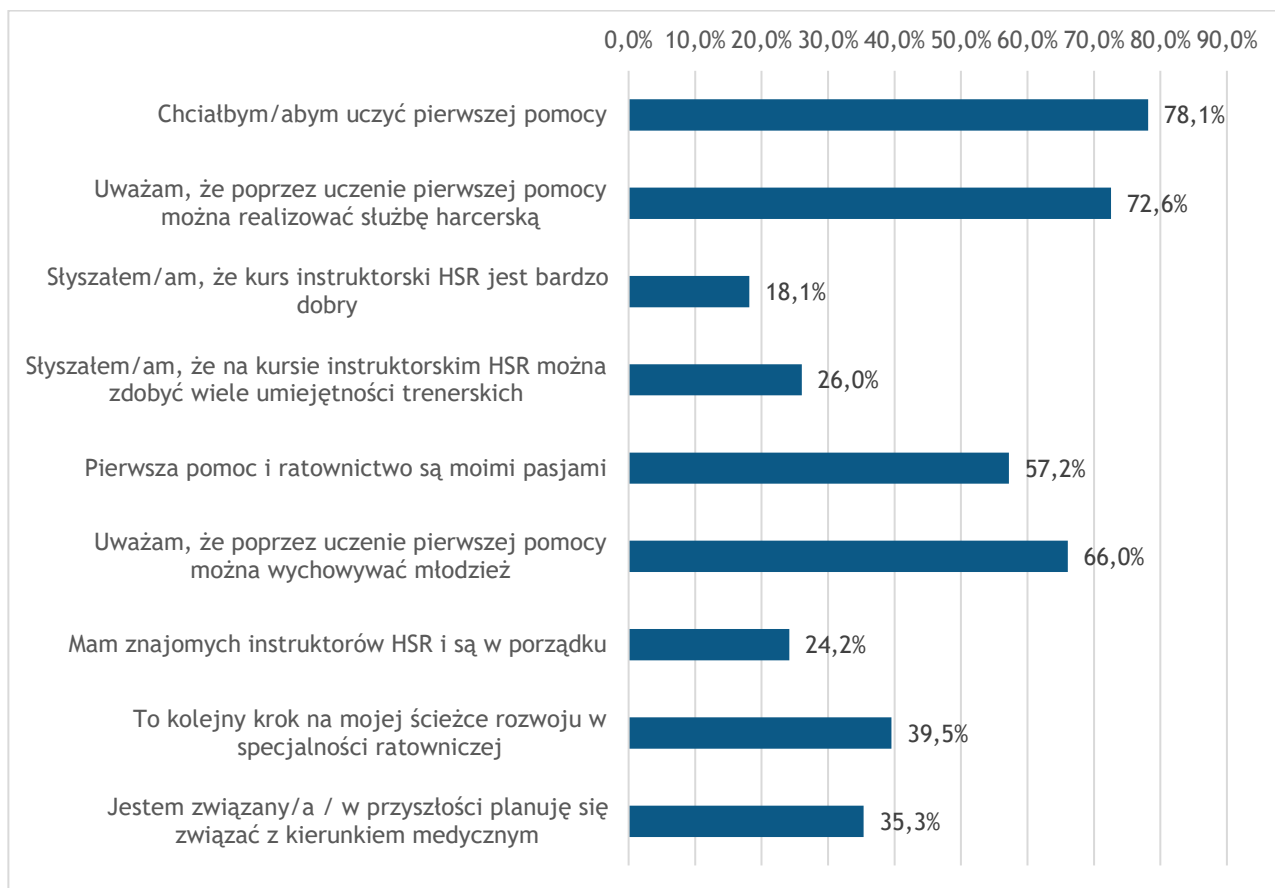
Wyk. 17. Czy przed podejściem do zdobywania statusu IP otrzymałeś/aś informację na czym będzie polegać Twoja rola na kursie?

Podsumowując tematykę zdobywania statusu Instruktora Potencjalnego, zadaliśmy badanym pytanie czy chcieliby zostać Instruktorami lub Instruktorkami HSR. 39,5% z nich odpowiedziało na to pytanie twierdząco.

Wyk. 18. Czy chciałbyś/abyś zostać Instruktorami/ Instruktorką HSR?

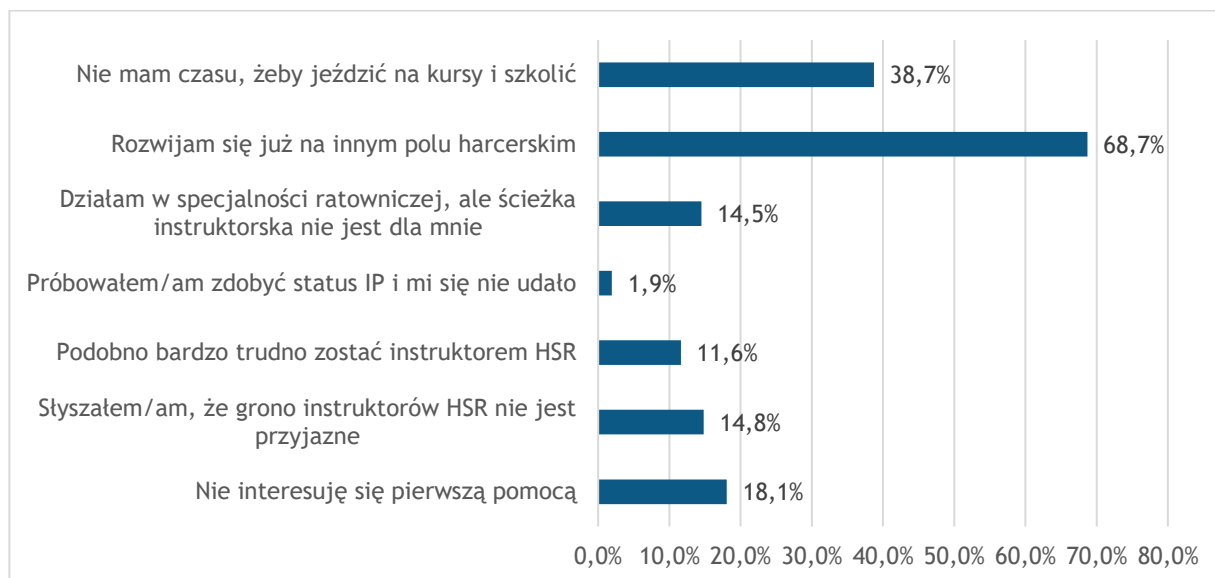
Aby zrozumieć motywację do bycia instruktorem/instruktorką HSR poprosiliśmy o wskazanie co jest w przypadku ankietowanych kluczowym powodem chęci bądź niechęci do bycia w przyszłości Instruktorami HSR. Badani mieli możliwość wskazania kilku odpowiedzi.

Wyk. 19. Motywacja do bycia instruktorem/instruktorkom HSR

Najczęściej wskazywaną odpowiedzią była chęć uczenia pierwszej pomocy. Zaznaczyło ją 78,1% badanych. Drugą w kolejności motywacją było przekonanie, że poprzez uczenie pierwszej pomocy można realizować służbę harcerską. Następną pod względem częstości wskazań (66%) była odpowiedź, że poprzez uczenie pierwszej pomocy można wychowywać młodzież. Najrzadziej wskazywaną odpowiedzią było „słyszałem/am że kurs instruktorski HSR jest bardzo dobry” (18,1%) oraz „Mam znajomych instruktorów HSR i są w porządku” (24,2%).

Jeśli chodzi o badanych, którzy zdobywali status Instruktora Potencjalnego, ale zaznaczyli, że nie chcą zostać instruktorami HSR, największa część z nich (68,7%) wskazało, że rozwija się już na innym polu harcerskim. Drugą najczęstszą odpowiedzią było „nie mam czasu, żeby jeździć na kursy i szkolić” - wskazało ją 38,7% ankietowanych. Wśród badanych znalazło się 14,5% osób, które działają w specjalności ratowniczej, ale nie uważają, aby ścieżka instruktorska w HSR była czymś dla nich. Blisko 15% respondentów wskazało również, że powodem, dla którego nie planują zostać Instruktorami HSR jest fakt, że słyszeli o gronie instruktorskim negatywne opinie. U 11,6% badanych na decyzji o niewkroczeniu na ścieżkę instruktorską był fakt, że słyszeli, że jest ona trudna i dla wielu nieosiągalna.

Wyk. 20. Powody braku chęci do bycia instruktorem HSR

Pytaniem, które w tym miejscu należy postawić jest: dlaczego, pomimo tego, że chęć zostania Instruktorem HSR deklaruje blisko 40% badanych, którzy zdobywali status IP, to Instruktorów jest tak mało? Na pewno jednym z powodów jest to, że Kursów Instruktorskich HSR odbywa się mało. W ciągu ostatnich dwóch lat przeprowadzony został jeden kurs, w którym udział wzięło 24 uczestników. Może organizacja tego kursu jest zbyt trudna lub są postawione zbyt wysokie wymagania? Warto zwrócić tutaj również uwagę na fakt, że atrakcyjność Kursów Instruktorskich HSR nie jest oceniana najwyżej. Dla części osób działających w specjalności ratowniczej możliwość zostania Instruktorem HSR nie jest atrakcyjną ścieżką rozwoju. Na pewno jest to temat do przemyśleń dla instruktorów odpowiadających za szkolenie nowych Instruktorów HSR.

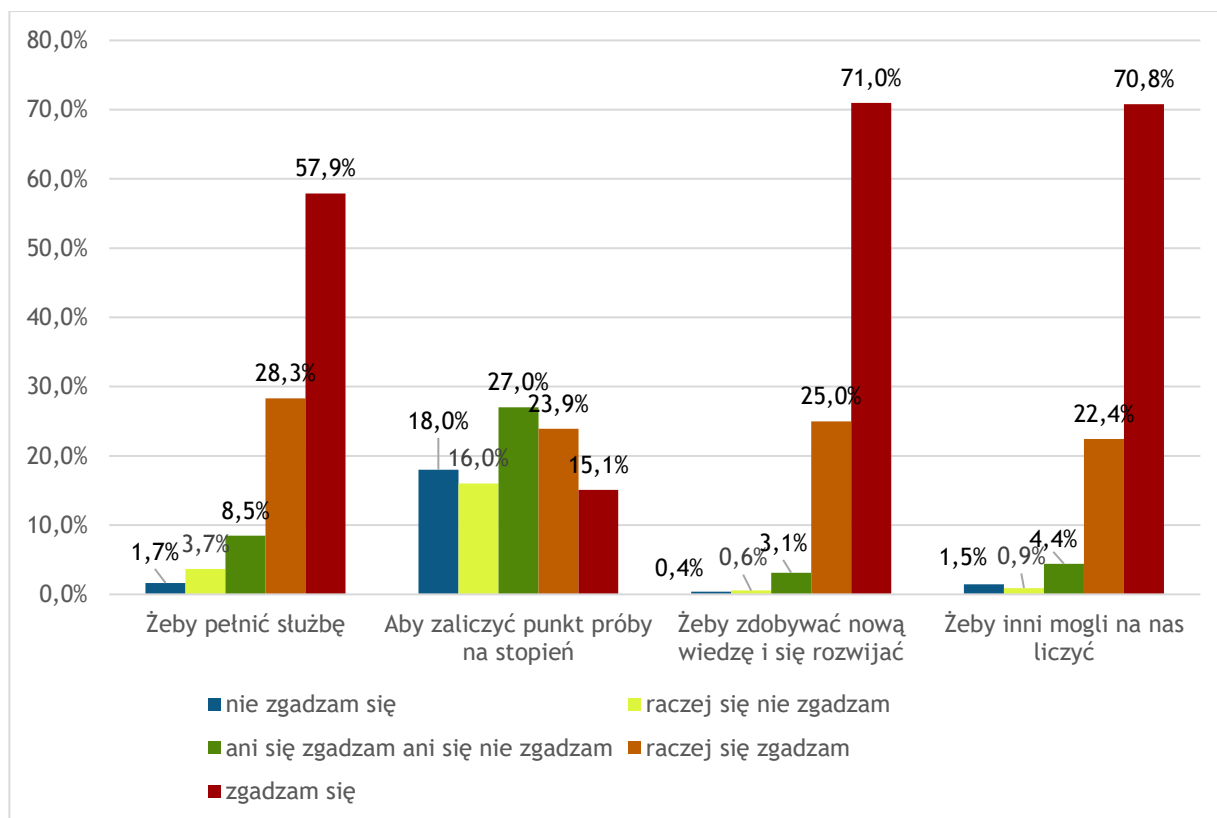

Rozdział VI - Specjalność ratownicza w ZHP

Specjalność ratownicza jest jedną z popularniejszych w Związku Harcerstwa Polskiego. Nie dziwi to aż tak bardzo, jeśli weźmiemy pod uwagę powszechność szkoleń z pierwszej pomocy prowadzonych przez Harcerską Szkołę Ratownictwa i ich oddziaływanie na uczestniczących w nich harcerzy. Instruktorzy mogą ukończyć kurs instruktorski HSR i realizować swoją misję nauczając pierwszej pomocy. Na wędrowników zainteresowanych wykorzystywaniem nabytych umiejętności w praktyce i dosłowną realizacją formuły „Nieść chętną pomoc bliźnim” czekają kluby i grupy ratownicze. Harcerze, harcerki, a nawet zuchy na co dzień uczestniczą w zbiórkach poświęconych pierwszej pomocy, zdobywają specjalności i realizują wyzwania czy znaki służby.

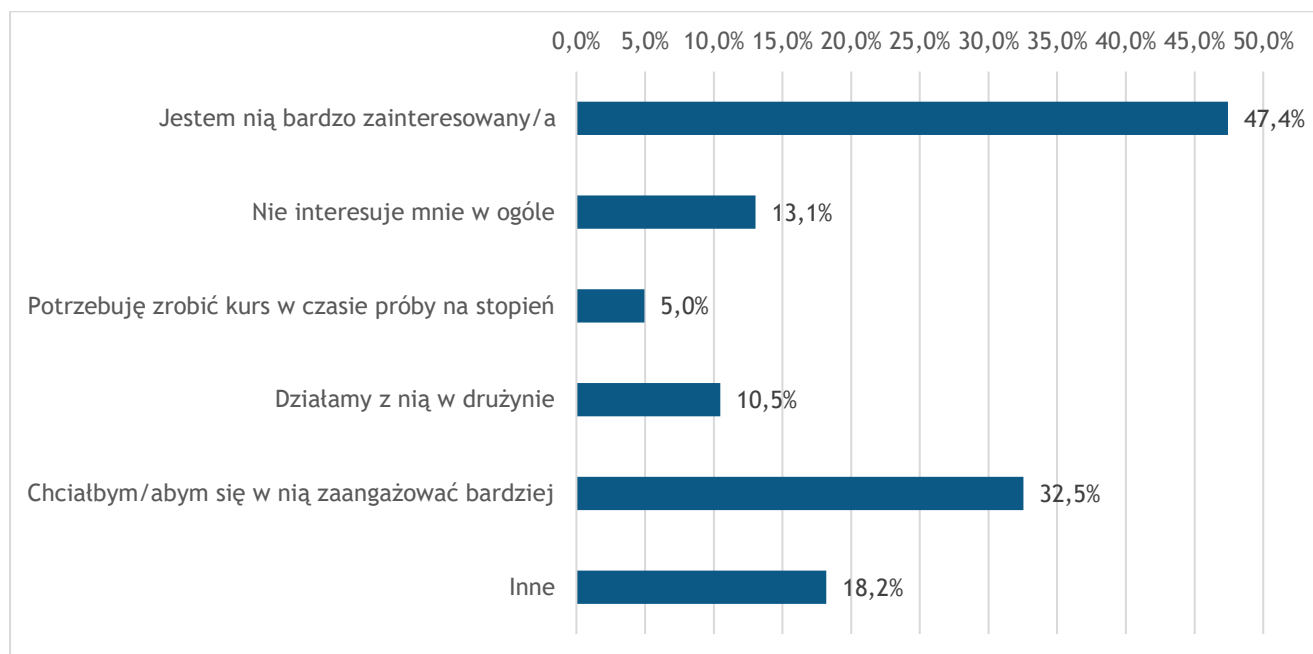
Grupy, kluby, drużyny i zastępy ratownicze działają na poziomie hufców. Na poziomie chorągwi funkcjonują inspektoraty ratownicze zajmujące się organizacją szkoleń i wsparciem działania jednostek. Corocznie organizowane są lokalne i centralne zawody ratownicze.

Kolejna część ankiety była poświęcona specjalności ratowniczej. Pierwszym pytaniem dotyczącym tej tematyki, jakie zadaliśmy badanym było „w jakim celu (w ZHP) uczymy się pierwszej pomocy?”. Poprosiliśmy badanych, aby wskazali na ile zgadzają się z poszczególnymi stwierdzeniami. Najwięcej osób zaznaczyło, że zgadza się z tym, że uczymy się pierwszej pomocy, żeby zdobyć nową wiedzę i się rozwijać (71%) oraz aby inni mogli na nas liczyć (70,8%). Mocno zróżnicowane zdanie mieli respondenci odnośnie tego, że pierwszej pomocy uczymy się „aby zaliczyć punkt próby na stopień”. Łącznie 39% badanych odpowiedziało twierdząco, 27% nie miało zdania, a 34% odpowiedziało negatywnie. Warto w tym miejscu postawić pytanie, czego skutkiem jest taki brak jednomyślności w odniesieniu do tego stwierdzenia. Być może należałoby pochylić się nad tematem, w jaki sposób, na etapie realizacji pierwszej próby instruktorskiej, przedstawiana jest pierwszą pomoc i konieczność odbycia kursu z tego tematu.

Wyk. 21. Cel nauki pierwszej pomocy

W następnym pytaniu badani zostali poproszeni o określenie swojego stosunku do specjalności ratowniczej i pierwszej pomocy. Pytanie było pytaniem wielokrotnego wyboru. 47,4% ankietowych określiło, że jest nią bardzo zainteresowanych, a 32,5% z nich chciałoby się zaangażować w tę specjalność bardziej niż do tej pory. Najmniejsza część badanych - 5% - stwierdziła, że ich zainteresowanie pierwszą pomocą wynika jedynie z konieczności zrobienia kursu w ramach realizacji próby na stopień.

Wyk. 22. Stosunek do specjalności ratowniczej i pierwszej pomocy

1. Specjalność ratownicza w praktyce

Specjalność ratownicza i pierwsza pomoc są tematami obecnymi w codziennej pracy drużyn harcerskich. 92% ankietowanych odpowiedziało, że w ich drużynach prowadzone są zbiórki z pierwszej pomocy/ samarytanki. Zaledwie 8% badanych nie spotkało się z tym tematem na zbiórkach swojej drużyny. Wśród osób, które pełniły funkcję zastępowego lub patrolowego, z tematem pierwszej pomocy na zbiórkach nie spotkało się 10% badanych, a wśród drużynowym i przybocznych takich osób było 7%. Grupą, pod względem wiekowym, wśród której najwięcej osób nie miało doświadczenia związanego ze zbiórkami z pierwszej pomocy w drużynie, były osoby poniżej 16 lat - w tej grupie takich osób było 27%.

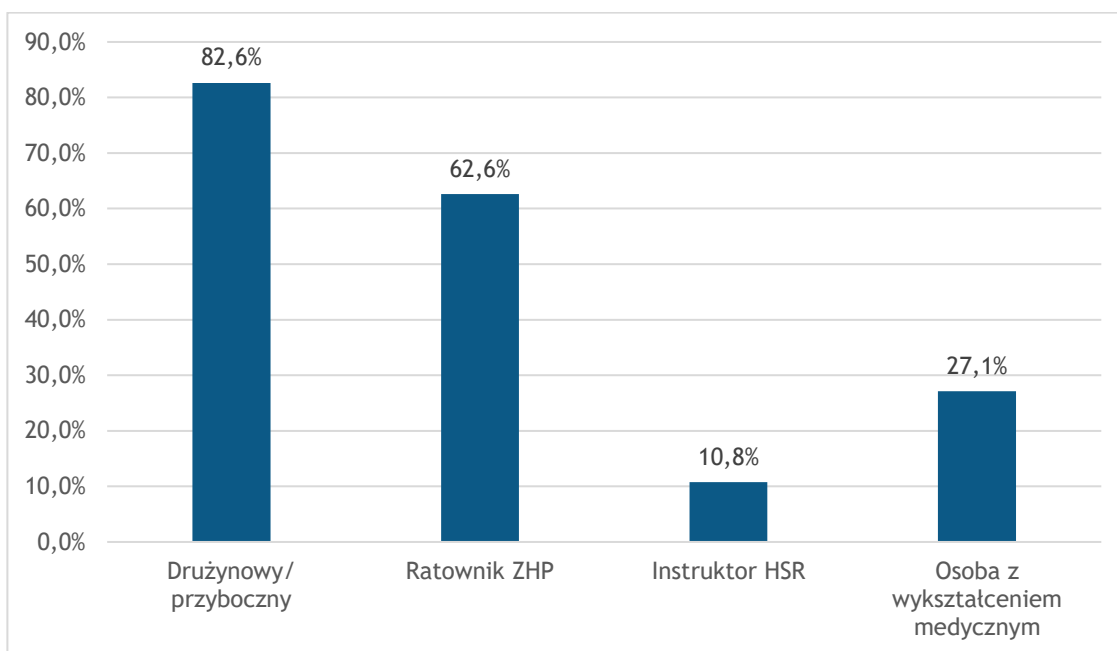
Tab. 4. Czy w Twojej drużynie prowadzone są zbiórki o pierwszej pomocy/ samarytance?

Odpowiedź	Procent odpowiedzi
tak	92%
nie	8%

W tych drużynach, w których odbywają się zbiórki z pierwszej pomocy, najczęściej prowadzi je ktoś z kadry, czyli drużynowy lub przyboczny - na tą osobą wskazało 82,6% badanych. 62,6% ankietowanych odpowiedziało, że spotkało się z tym, że takie zbiórki prowadził Ratownik ZHP.

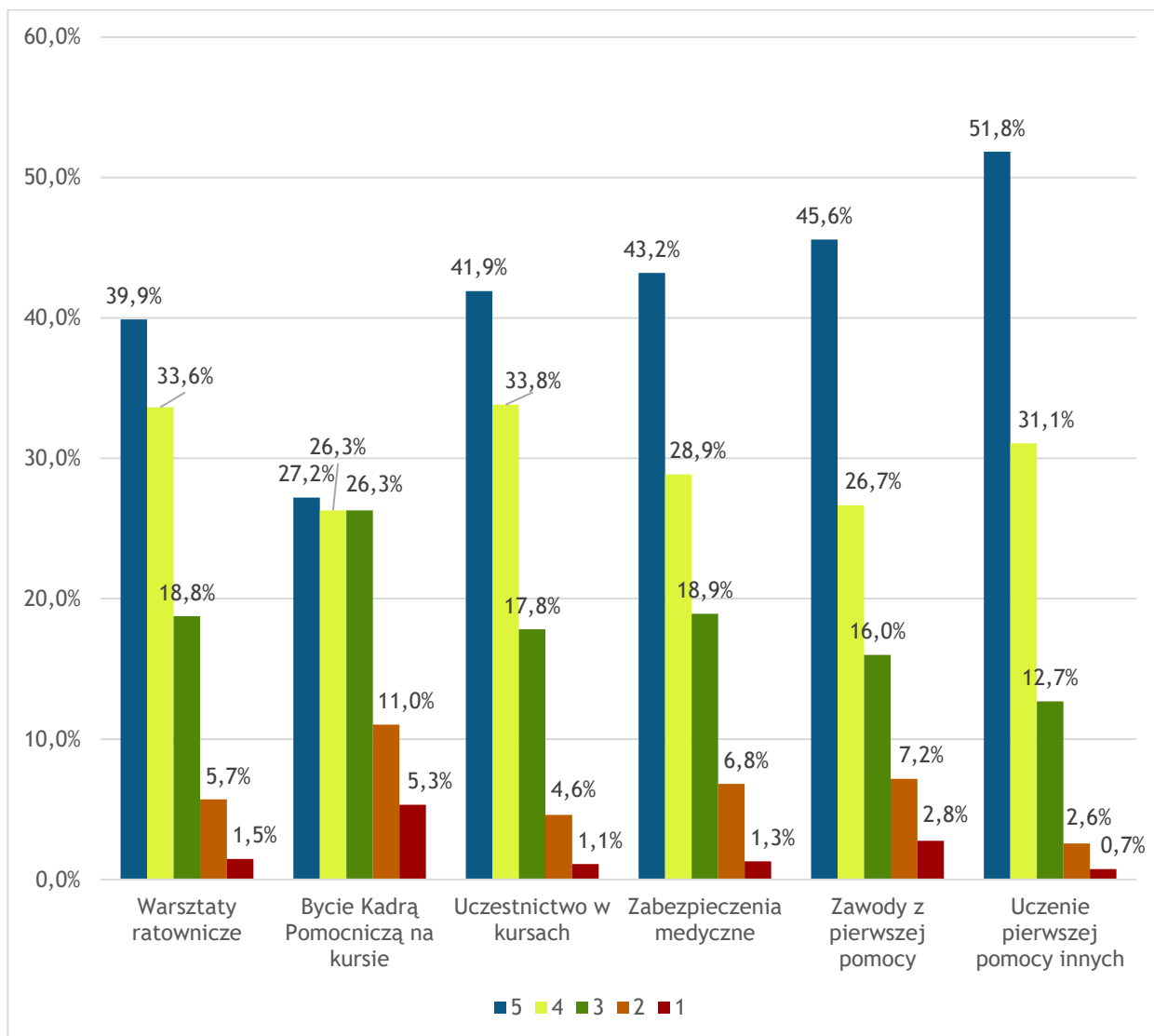
Najbardziej wskazywanymi osobami prowadzącymi zbiórki z pierwszej osoby byli Instruktorzy HSR (10,8% ankietowanych ich wskazało).

Wyk. 23. Osoby prowadzące zbiórki pierwszej pomocy

Większość badanych (64,3%) chciałoby, aby tematyka pierwszej pomocy pojawiała się częściej na ich zbiórkach niż do tej pory. Zadowolonych z obecnej częstotliwości zbiórek o tej tematyce było 35,7% badanych.

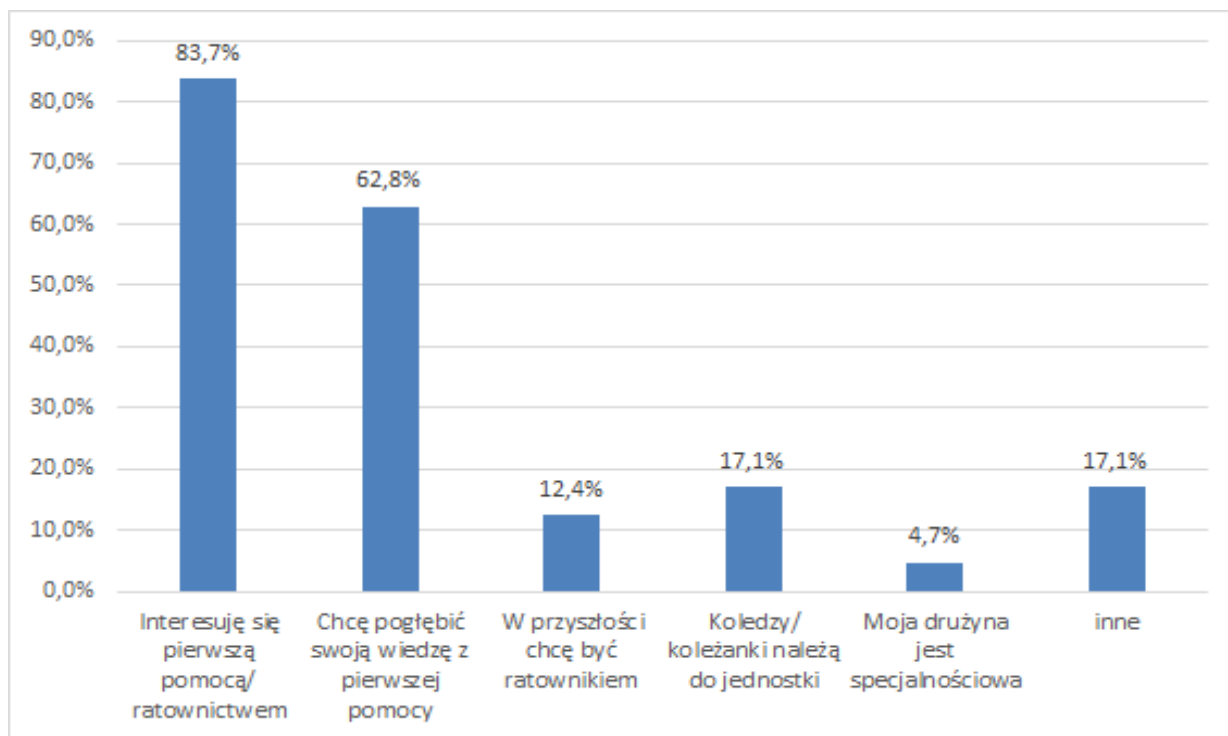
W ramach specjalności ratowniczej możliwych do podejmowania jest wiele różnych aktywności. O kilka z nich spyaliśmy badanych prosząc o wskazanie ich zdaniem najciekawszych. Najlepiej przez ankietowanych zostało ocenione uczenie pierwszej pomocy innych - 51,8% z nich oceniło to na 5. Dalej, jako najciekawsze badani oceniali: zawody z pierwszej pomocy (45,6%) oraz zabezpieczenia medyczne (43,2%). Jako najmniej ciekawe najwięcej osób wskazało bycie Kadrami Pomocniczymi na kursie (11% oceniło to na 2, a 5,3% na 1). Widać zatem wyraźnie, że najbardziej popularne są te aktywności, które pozwalają na praktyczne wykorzystanie umiejętności zdobytych na różnych kursach pierwszej pomocy, ale równocześnie są to aktywności, w których badani brali udział jako uczestnicy, dla których wydarzenie zostało przygotowane.

Wyk. 24. Najciekawsze aktywności związane z działalnością specjalności ratowniczej

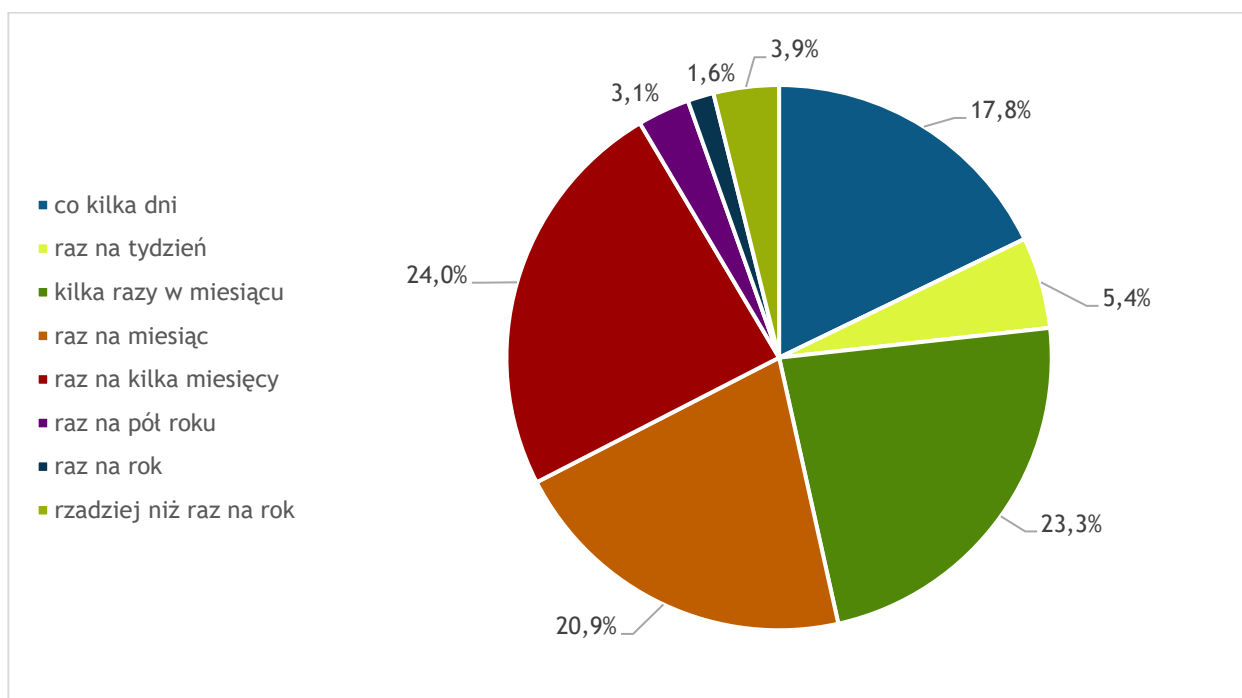
2. Jednostki specjalnościowe

Jedną z możliwości angażowania się w ramach specjalności ratowniczej jest działanie w drużynie, klubie, grupie lub referacie ratowniczym. Pośród badanych biorących udział w ankiecie było 23,7% osób, które są zaangażowane w działalność którejs z tych jednostek. Do tych osób zostały skierowane następane, ściśle związane z tą tematyką, pytania.

Wyk. 25. Motywacje przynależności do jednostki

Najwięcej osób z tej grupy angażuje się w działalność którejś z wymienionych jednostek, ponieważ interesuje się pierwszą pomocą/ ratownictwem - było to 83,7% badanych. W drugiej kolejności (62,8% badanych), swoją decyzję o działalności w ramach specjalności ratowniczej oparto na chęci pogłębienia swojej wiedzy z pierwszej pomocy. W 12,4% przypadków decyzja o dołączeniu do jednostki specjalnościowej podyktowana była planami na przyszłość respondentów. Najmniejszą grupę stanowili badani, których podstawowa jednostka miała charakter specjalnościowej (4,7%).

Wyk. 26. Częstotliwości zaangażowania w działania jednostki specjalnościowej

Te osoby, które były zaangażowane w działania jakiejś jednostki specjalnościowej, najczęściej angażowały się w jej działania: raz na kilka miesięcy (24%), kilka razy w miesiącu (23,3%) oraz raz na miesiąc (20,9%). 17,8% ankietowanych w działania jednostki angażowało się co kilka dni, a 5,4% przynajmniej raz na tydzień. 8,6% badanych angażuje się w działalność jednostki rzadziej niż raz na pół roku.

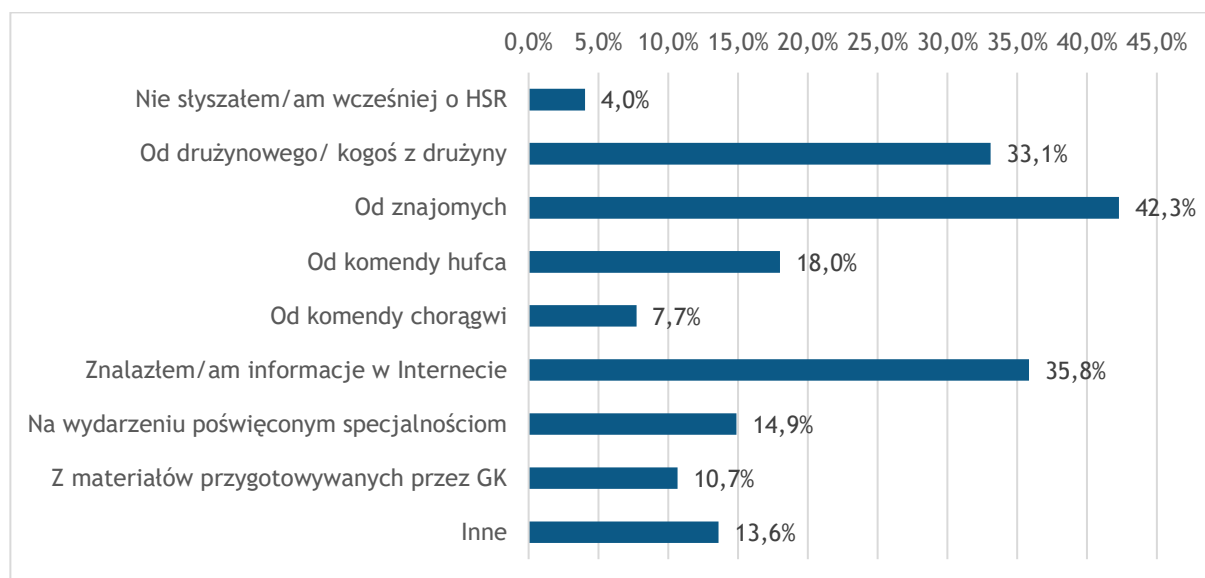

Rozdział VII - Opinie o HSR

Harcerska Szkoła Ratownictwa ZHP jest jednym z wydziałów Głównej Kwatery, podległym pod obszar wychowanie. Swoją działalnością dociera zarówno do jednostek podstawowych (zbiórki i kursy z pierwszej pomocy), do jednostek specjalnościowych (HKRy i HGRy), jak i do instruktorów (kursy z pierwszej pomocy, kursy instruktorskie).

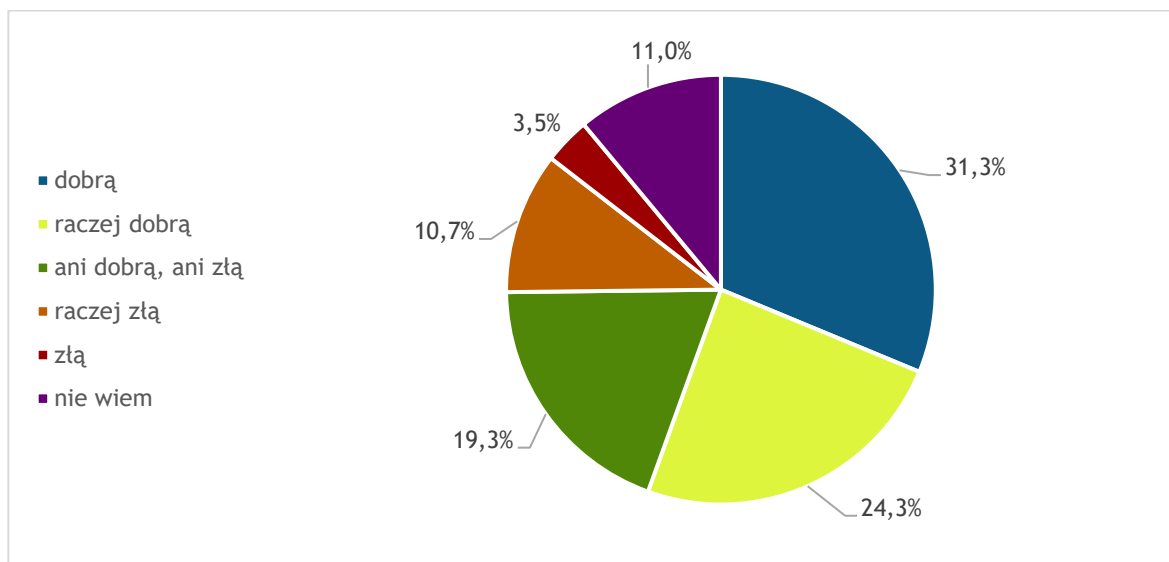
Wśród uczestników badania świadomość funkcjonowania HSR jest wysoka - zaledwie 4% badanych nie słyszało wcześniej o HSR. Trzeba jednak pamiętać, że wynik ten może być zawyżony w stosunku do ogólnej świadomości w ZHP, udział w badaniu wzięły głównie osoby, które jakąś wiedzę na temat HSR i specjalności ratowniczej już posiadały.

Największa część respondentów (42,3%) o Harcerskiej Szkole Ratownictwa dowiedziała się od znajomych. Jako drugie najczęstsze źródło czerpania informacji badani wskazali Internet (35,8%). Niewiele mniej osób, bo 33,1%, wskazało, że informacje uzyskali od drużynowego lub kogoś z drużyny. Możemy zauważyć, że informacje są czerpane w pierwszej kolejności od znajomych, drużynowych oraz kolegów i koleżanek z drużyny. Nie dziwi również wysoka pozycja Internetu jako źródła informacji.

Wyk. 27. Źródło wiedzy dotyczące HSR

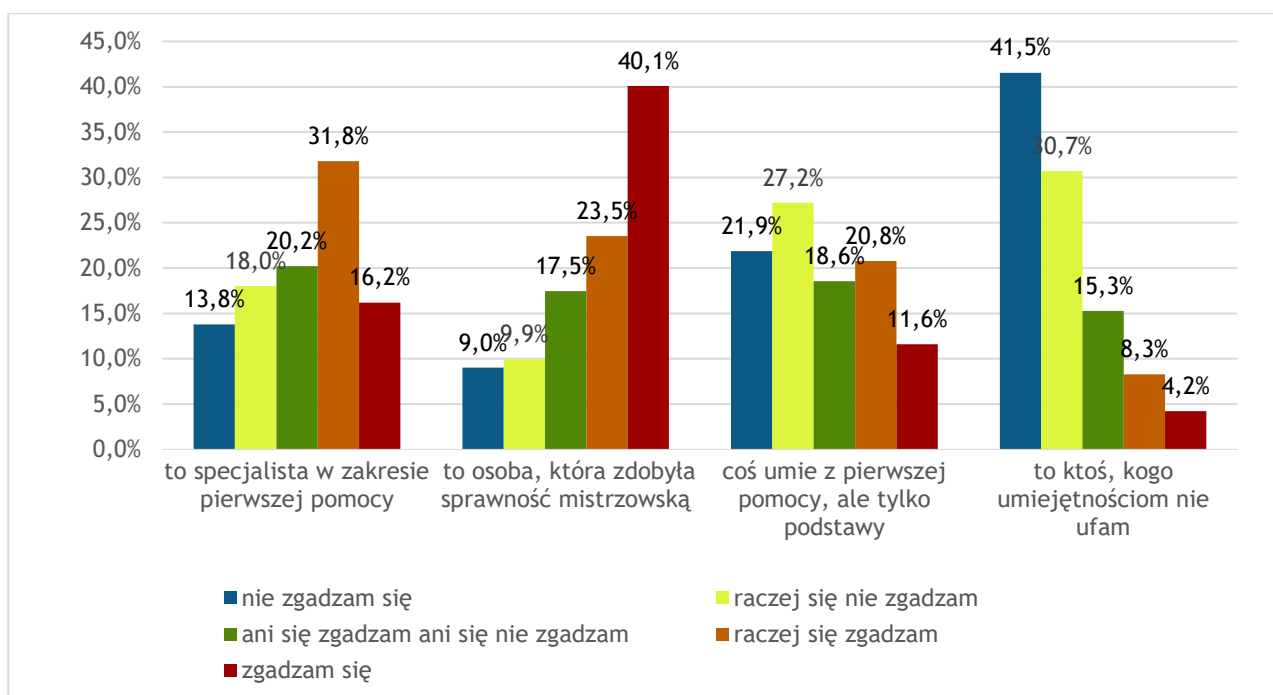
W badaniu zapytaliśmy respondentów o to, jaką opinię w ich środowisku ma Harcerska Szkoła Ratownictwa. Ponad 50% z nich wskazało, że jest to opinia pozytywna: 31,3% odpowiedziało, że dobrą, a 24,3%, że raczej dobrą. Negatywną opinią HSR ma w środowiskach 14,2% badanych. Warto zwrócić uwagę, że jest to procent odpowiedzi zbliżony do tych, które uzyskaliśmy przy pytaniu, dlaczego badani, którzy mają za sobą doświadczenie zdobywania statusu IP nie chcą zostać Instruktorami HSR. Jest to ciekawe o tyle, że przy tamtym pytaniu grupa odpowiadających osób była wyselekcjonowana i znacznie mniejsza niż tutaj, a procent odpowiedzi negatywnych prawie się nie zmienił. Opinie prezentuje poniższy wykres.

Wyk. 28. Opinia o Harcerskiej Szkole Ratownictwa

Kończąc badanie poprosiliśmy respondentów, aby podzielili się z nami swoimi spostrzeżeniami na temat poszczególnych grup funkcjonujących w ramach HSR, tj. Ratowników ZHP i Instruktorów HSR. Zadaniem badanych było wskazać na ile zgadzają się z poszczególnymi stwierdzeniami.

W pierwszej kolejności badani wyrażali swoje zdanie na temat Ratowników ZHP. Respondenci uznali, że w największym stopniu (łącznie blisko 64 %) zgadzają się ze stwierdzeniem, że Ratownik ZHP to osoba, która zdobyła sprawność mistrzowską. Równie wysoki procent odpowiedzi (łącznie 48%) miała odpowiedź, że jest „to specjalista w zakresie pierwszej pomocy”. Umiejętnościom Ratowników ZHP zdecydowanie lub raczej nie ufa łącznie 12,5% badanych.

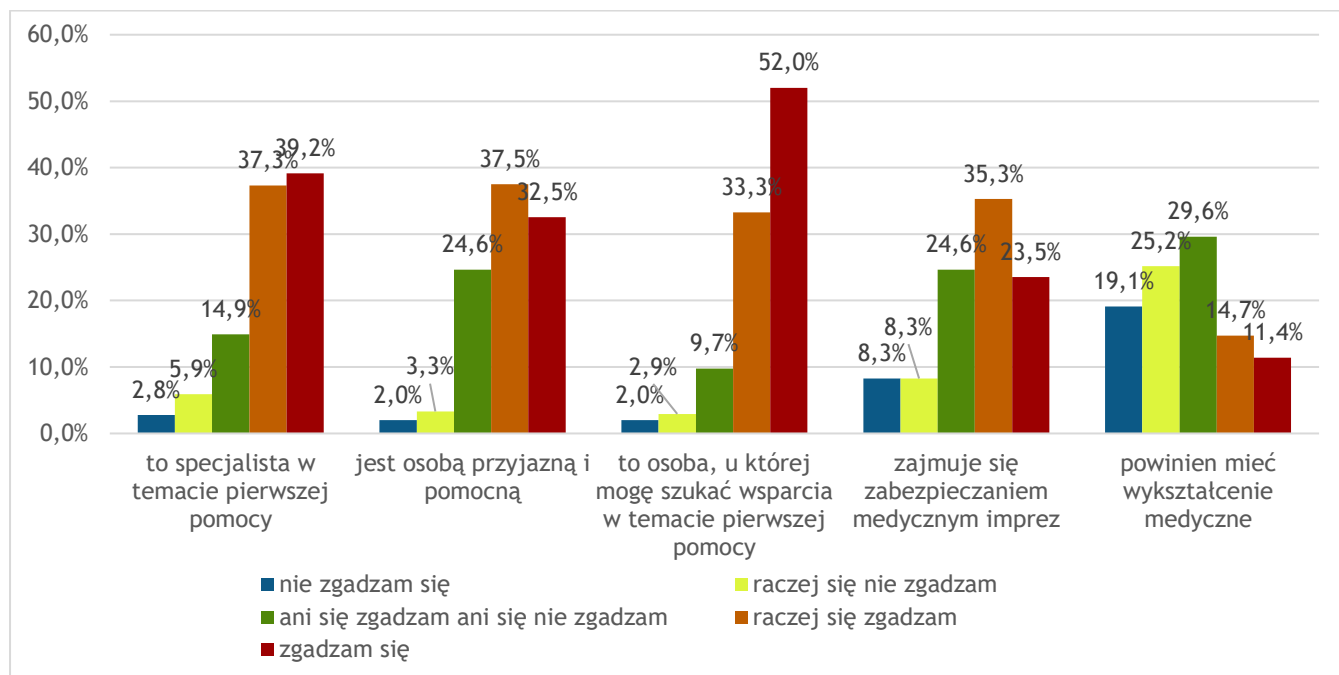

Wyk. 29. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem: Ratownik ZHP...

Badanie kończyło pytanie o opinię nt. Instruktorów HSR. Najwięcej spośród badanych wskazało, że jest „to osoba, u której mogę szukać wsparcia w temacie pierwszej pomocy”. Zdecydowanie z tym

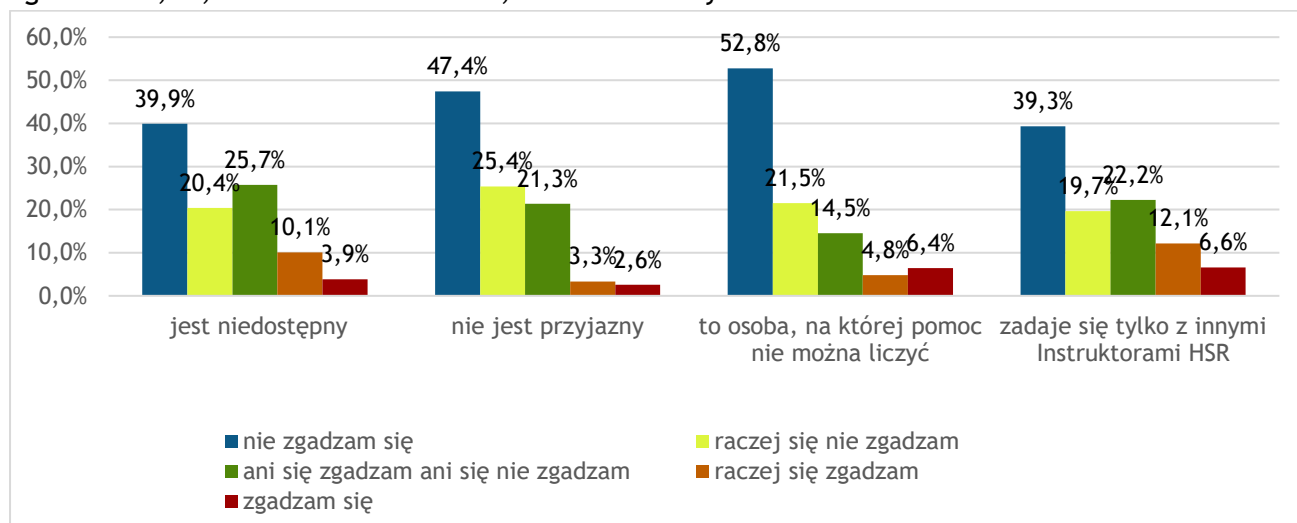
stwierdzeniem zgodziło się 52% ankietowanych oraz „raczej się zgodziło” 33,3%, co łącznie daje 85,3% pozytywnych odpowiedzi. Z tym stwierdzeniem nie zgodziło się łącznie 4,9% badanych. Drugim stwierdzeniem, co do którego badani się zgodzili (łącznie 76,6%) było zdanie, że Instruktor HSR „to specjalista w temacie pierwszej pomocy”. Koresponduje to z odpowiedziami na stwierdzenie, że instruktor HSR „to osoba, na której pomoc nie można liczyć” - nie zgodziło się z nim łącznie 74,3% respondentów.

Równie duży procent ankietowanych (łącznie 70%) wskazało, że Instruktorzy HSR są osobami przyjaznymi i pomocnymi. Dla porównania, ze stwierdzeniem, że są oni nieprzyjni nie zgodziło się łącznie 72,8% badanych, a zgodziło zaledwie 5,9%. Warto też zauważyć, że łącznie 58,8% badanych zgadza się z tym, że Instruktorzy HSR zajmują się zabezpieczeniami medycznymi imprez.

Wyk. 30. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem: Instruktor HSR...

Najmniej jednoznaczne odpowiedzi pojawiły się przy stwierdzeniu, że Instruktorzy HSR powinni mieć wykształcenie medyczne. Z tym stwierdzeniem zgodziło się łącznie 26,1% badanych, nie zgodziło 44,3%, a zdania nie miało 29,6% ankietowanych.

Wyk. 31. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem: Instruktor HSR...

Rozdział VIII - Podsumowanie

Badanie omówione w powyższym raporcie dotyczyło działalności Harcerskiej Szkoły Ratownictwa ZHP i postrzegania jej przez członkinie i członków Związku Harcerstwa Polskiego. Uczestnicy badania zostali m.in. zapytani o swoje doświadczenia i wrażenia związane z kursami z oferty HSR, możliwości rozwoju w ramach Szkoły oraz o funkcjonowanie specjalności ratowniczej w ZHP.

Wypowiedzi o kursach HSR były zdecydowanie pozytywne. To, co przede wszystkim zostało docenione, to możliwość przećwiczenia zdobytej wiedzy podczas symulacji ratowniczych i ćwiczeń RKO. Trening umiejętności był też dla badanych dużo ważniejszy niż chociażby wieczorna integracja czy kominek. Większość badanych stwierdziła również, że z chęcią przyswoiliby podczas kursów jeszcze więcej wiedzy i na bardziej zaawansowanym poziomie.

Ci spośród badanych, którzy mają za sobą doświadczenie bycia Kadry Pomocniczą na kursie, w większości oceniają, że było to wartościowe doświadczenie. W swoich odpowiedziach podkreślali, że była to dla nich świetna okazja do odświeżenia swojej wiedzy, ale i możliwość przekazywania jej dalej.

Równie pozytywne odczucia w stosunku do swojej funkcji na kursie mieli badani, którzy zdobywali status Instruktora Potencjalnego. Wskazywali, że dzięki temu doświadczeniu udało im się rozwinąć m.in. umiejętność udzielania konstruktywnej informacji zwrotnej i formułowania poprawnych komunikatów. Było to dla nich cenne doświadczenie, dzięki możliwości pracy nad umiejętnościami trenerskimi. Jednak chęć zostania Instruktorem HSR wyraziła bardzo mała część z tych osób. Jednym z głównych argumentów braku zainteresowania tą ścieżką rozwoju w ZHP był wcześniej obrany rozwój na innym polu harcerskim.

Badani uznali, że najważniejsze w nauce pierwszej pomocy jest to, aby inni mogli na nas w razie potrzeby liczyć. Optymizmem napawa to, że przy takim podejściu, równocześnie w zdecydowanej większości drużyn odbywają się zbiórki poświęcone tematyce pierwszej pomocy.

Na koniec badania ankietowani mieli możliwość wyrażenia opinii na temat HSR, Instruktorów HSR i Ratowników ZHP. Większość badanych pozytywnie wypowiedziała się na każdy z tych tematów. Ratownicy ZHP zostali ocenieni jako osoby, które posiadają wiedzę ratowniczą na dobrym poziomie i którym raczej można w tym temacie zaufać. Instruktorzy HSR w odczuciu badanych są osobami, u których można poszukiwać wsparcia w temacie pierwszej pomocy, ponieważ dobrze się na tym temacie znają. Zostali oni ocenieni również jako osoby przyjazne i pomocne.

Specjalność ratownicza w Związku Harcerstwa Polskiego jest jedną z najpopularniejszych. Ważnym i docenianym przez badanych jej aspektem, jest wychowywanie młodzieży poprzez naukę pierwszej pomocy i fakt dosłownej realizacji słów „Nieść chętną pomoc bliźnim”. Pierwsza pomoc to temat, który interesuje harcerki i harcerzy i w ramach którego chcą się rozwijać. O ile pełnienie funkcji Kadry Pomocniczej na kursie czy zdobywanie statusu Instruktora Potencjalnego jest dla nich ciekawą formą rozwoju, o tyle znacznie mniej osób zainteresowanych jest szkoleniem się na Instruktora HSR. Na pewno jest to temat do zastanowienia dla Harcerskiej Szkoły Ratownictwa. W jaki sposób uatrakcyjnić ścieżkę instruktorską w HSR, aby więcej osób się na nią decydowało? Jest to o tyle ważne zagadnienie, że Instruktorów HSR na całą Polskę jest niewielu, z każdym rokiem kolejne osoby rezygnują z tej funkcji, a nowych nie przybywa wystarczająco dużo. Prowadzi to do sytuacji, która została zdiagnozowana w trakcie tego badania, że zbiórki o tematyce pierwszej pomocy prowadzi przede wszystkim drużynowi i przybocznicy.

Załącznik

Ankieta wykorzystana do przeprowadzenia badania dostępna jest w Załączniku nr 1 opublikowanym razem z raportem na stronie <https://hib.zhp.pl/>.

